

Raymond
QUENEAU

Exerciții de stil

FICTIUNE FĂRĂ FRONTIERE

PARALELA 45

Colecție coordonată de Gheorghe Crăciun

Editor: Călin Vlasic

Redactor: Ciprian Jeler

Tehnoredactor: Carmen Rădulescu

Coperta colecției: Andrei Mănescu

Prepress: Viorel Mihart

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
QUENEAU, RAYMOND

**Exerciții de stil / Raymond Queneau ; trad.: Romulus
Bucur, Luminița Boază, Irina Grădinariu, ... ; pref. Luca Pițu. –
Ed. a 2-a. – Pitești: Paralela 45, 2006
ISBN (10) 973-697-721-8; ISBN (13) 978-973-697-721-3**

I. Bucur, Romulus (trad.)
II. Boază, Luminița (trad.)
III. Grădinariu, Irina (trad.)
IV. Pițu, Luca (pref.)

821.133.1-4=135.1

Raymond Queneau, *Exercises de style*,
Copyright © Editions Gallimard, 1947

Copyright © Editura Paralela 45, 2006, pentru prezenta ediție

RAYMOND
QUENEAU

Exerciții
de stil

Colectiv de traducători coordonat de Romulus BUCUR
Prefață de Luca PIȚU

PARALELA 45

Acest volum a fost tradus în anul 2003 de un grup de masteranzi brașoveni în Literatură și comunicare de la Universitatea *Transilvania*, grup coordonat de domnul lector universitar **Romulus Bucur** și compus din: **Luminița Boază, Irina Grădinariu, Ioana Cristina Jipa și Adrian Mustăța.**

Queneau: febrilul, exploratorul, rescriitorul...

S-a întrupat în istoria culturală a Hexagonului la 1903, gândirostifăptuind principalmente între 1924, data lansării primului manifest suprarealist, și 1976, data ocultării sale majore, supraviețuind carevasăzică un an dispariției remarcate a Marelui Cîrmaci Maoist al Chinei Populare, atît de idolatrizat în Occident. Dintre biografemele sale, numeroase și apetisante¹, vom aminti studiile superioare, cu licența în Litere și Filosofie la Universitatea Lutețiană; serviciul militar în Marocul colonial, bun prilej de a se iniția în neo-franceză, limba argotică și populară, al cărei teoretician, apărător și ilustrator se va fi vrut mereu; colaborarea cu André Breton, cumnatul său vremelnic, și ruptura cu grupul acestuia... din motive personale, evocate hilarant în romanu-i *Odile*; cei patru ani de lucru, la Biblioteca Națională, în tema heterodocșilor din secolul nouăsprezece, cu urme în *Copiii mîlului*; cura psihanalitică întreprinsă în Anii Treizeci, cu urme în *Stejar și cîine*, autobiografia-i stihizată; întîlnirea cu sistemul lui Hegel, predat de Kojève la École de Hautes Études, și impactul cursurilor lui Puech despre Gnoză + Maniheism, lecturile guénoniene, complicitățile juvenile cu Georges Bataille și cercul

lui Boris Souvarine, toate lăsînd urme în opera-i multiplă, în gîndirea-i vivace, în febrilitatea-i vrednică, în navigatorismu-i enciclopedic [măcar că nu exista p-atunci Internetul: căci ar fi surfat și pre *web*]; participarea soldatescă la Rezelul din 1939-1940 cu Germania Hitlerizată; slujba de lector, apoi de responsabil cu editarea clasicilor și «Enciclopedia Pleiadei», la prestigioasa Editură Gallimard; activitatea – ctitorială, liderială + neobosită – din Atelierul de Literatură Potențială; contribuțiile la manifestarea Colegiului de Patafizică² [unde, ca și Ionesco, primise invidiabilul titlu de Transcendent Satrap], ca să nu mai pomenim tribulațiile sale de membru al Academiei Goncourt, cea responsabilă cu binecunoscutul premiu literar, înșfăcat și de compatriotul nostru Vintilă Horia pentru *Dumnezeu s-a născut în exil*.

***

Îl vom prezenta în cele ce urmează sub triplul aspect al febrilității creativicești, al pasiunii exploratorii [reținînd că mult îi displăcea localizarea sa grăbită sub zodia experimentului³], al travaliului de neîntreruptă reciclare și reformare a formelor, de rescriere a scrierilor. Vorba ceea: „*Tout, il aura joué de tout, et – avec quel sérieux – il aura joué de toutes les formes, du simple aphorisme au roman, en passant par l'ode ou la ballade, le proverbe ou le texte critique, et de tous les styles, depuis les formules les plus sobrement littéraires jusqu'à l'écriture phonétique, en passant, là encore, par des monologues en argot, des contrepèteries ou des dialogues comme pris sur le vif qu'échangent les personnages de son univers romanesque, bistrotiers, boutiquiers, petits marlous et cartomanciennes, hurluberlus et autres pierrots lunaires*^{3b}”.

***

Nu ne vom opri, în prezenta prefațetă, la toate culegerile lui poeticești, elaborate paralel cu romanele, înainte și după al Doilea Rezel Mondial, ci doar la cele unde, foarte puțin îndatorat suprarealismului, se vedește sprintar, ingenios, inventiv, combinator, neastîmpărat recondiționator textual, titlator al potențialităților, ludic serios, ce mai! Pe celelalte le vom reaminti numai: *Les Ziaux*, *Bucoliques*, *L'instant fatal*, *Si tu t'imagines*, *Le chien à la mandoline*, *Courir les rues*, *Battre la campagne*, *Fendre les flots*, celor necunosători de idiom frîncesc, ori grăbiți, recomandîndu-le antologia meșterită de Ion Caraion, la Editura Albatros, în 1979. De ocupat, fugitiv totuși, o să ne ocupăm numai de *Chêne et chien*, *Petite cosmogonie portative*, *Le Chant du Styrene*, *Cent mille milliards de poèmes*, poate și de *Morale élémentaire*, pentru a răspunde – evaziv încă o dată – întrebării lui Mihai Ignat, poetul și universitarul brașovean, Klein al nostru, dacă e RQ mai grozav ca romancier ori ca stihuitor. Le luăm la rînd... în dezordine prea puțin calculată și murmurăm, argumentînd pe cît ne stă în putirință, că:

Stejar și cîine e construit ca o autobiografie în versuri, ca o goetheană *Dichtung und Wahrheit* în manieră poetică, doar cu sintagma de roman autobio nu vom fi de acord, fiindcă, pentru orice teoretic serios al literaturii, oximoronică se prezintă la interval, cînd nu se adeverează o frumusețe de *contradictio în adiecto*. Nu e un poem didactic pentru psihologi; contează, în el, decalajul dintre vocea memoratoare și vocea rememorată, alternanțele prezent-trecut, naveta lirică între timpul trăirii și timpul evocării, emulația versurilor lungi, hexametrice, cu acelea scurte, aducîndu-se din adîncurile amintirii la suprafața scriiturii

ironicament nostalgice locomotiva cu abur, cornetul acustic, telegraful fără fir al vecinului, încoronarea lui George al V-lea, școala primară unde înveți bastonașe, cifre și litere, Buffalo Bill, cărțile pentru copii ale Doamnei de Ségur, Chaplin, primele deplasări, confesiunile libidinale, cura psihanalitică și dialogurile cu terapeutul mereu remunerabil, explozia maternului sex-soare aidoma unui excrement negru, fascinația Meduzei cu limba scoasă, viziunea astrului excremental, datorată frecventării cursului lui Puech și nebunilor literari ai veacului nouăsprezece, sărbătoarea sătească anticipatoare a celei din romanul *Sfântul Așteaptă...* Vocabulele titulare, *chêne et chien*, și le do-rește poetul-narator etimonuri pentru numele său de familie, *Queneau*.

Micuta cosmogonie portativă, cu cele șase cînturi ale ei, nu e nici ea poem didactic, necum filosofic, deși intertextualizează parodicește cu *De rerum natura*, ambiționînd Exploratorul Nostru Quenellian, postvechi dar nu încă postmodern, să exploateze poeticitatea neologismelor și a terminologiei disciplinelor actuale. E scriptată în alexandrini, punînd știința în temă, literaturizînd-o cu falsă seriozitate. Omul apare în cîntul al cincilea. Al șaselea-i consacrat mașinilor de calculat și altor computere. În al treilea cînt, grație prozopopeii lui Hermes, avem și poem în poem, punere în abis, specularitate, explicare a lucrăturii pentru cetitoriul francez ignar, căci așa îl lămurește zeul elen pe RQ: *au lieu de la lune au printemps / il a pris la cellule et la fonction phenol / Compris?*⁴

Cîntecul Stirenului extrage poeticitate din materiile plastice, mai cu seamă polistirenice, dar *il en est d'inconnus / Qui attendent encore la mutation chimique / Pour mériter enfin la vente à prix unique*. În fine... lăsînd neexegetat poemul *Explicarea metaforei*, admirabil de

altfel și pentru un neuniversitar, să poposim puțintel în preajma *Moralei elementare*.

Placheta în cestiune nu are ambițiile pleșuane din *Minima Moralia*, ci, mai modestă, iscă frumuseți și prețuri noi din xenisme, barbarisme, argotisme și locuțiuni etice, puse să tragă la hamul literaturității, alături, e drept, de unele structuri matematice precise, mereu invocate, deseori transgresate, totdeauna cu grijă adoptate, travaliului rescriitor nerigid adaptate. *Last but not least...* ce?

...O sută de mii de miliarde de poeme, un volumaș ce cuprinde zece sonete ale căror stihuri se pot combina între ele ca să genereze fabulosul număr de unități estetice anunțat în titlu: 10¹⁴. Cetitoriul, hexagonal au ba [pentru că ne dorim și o versiune locală], împerechind versurile înscrise pe lamelele cărțuliei, își compune astfel propriul poem, își alcătuieste în felul acesta propriul sonet, își actualizează *eo more* textula personală, zăcătoare în latența celor zece de bază. În zece pagini numai, numai în zece, a dat Queneau cartea cea mai lungă din lume. Doar lumea e mai lungă decît ea. Cam două sute de ani bibliotecoși i-ar trebui ciolovecului, cetind multe ceasuri pe zi, ca s-o scoată la capăt cu acest îndrăzneț experiment de literatură potențială⁵, mai îndrăzneț poate decît *Exercițiile de stil*, unde cutare incident de transport în comun se află modulată în nouăzeci și nouă de feluri stilistice, și decît *O poveste pe placul dumneavoastră*, grădină diegetică borgesiană a unor *senderos que se bifurcan* și obligă la cîteva opțiuni lecturale⁶.

Cu asta atingem contribuția auctorului quenellian la Atelierul de Literatură Potențială^{6b}, creat împreună cu matematicianul François Le Lionnais, care va pui și un Ouvroir de Littérature Potentielle Policière, siglat Ou.li.po.po. În echipele respective s-or

afirmatăra poeți, oameni de știință, universitari, amatori luminați, traducători, dar și destui patafizicieni, căci oblăduirea importantă, sub unghi instituțional, le venea din partea Colegiului de Patafizică, în al cărui senat un Ionesco, un Boris Vian, un Queneau ocupat-au invidiabilele demnități de Satrapi Transcendenți. Serioasele – nu de puține ori ludicele – experimentări matematiciene și retoricești de la Ou.li.po se vor fi adunat apoi în tomuri gallimardizate de colecția «Folio»: *La littérature potentielle* + *Atlas de littérature potentielle*, uneori fiind găzduite și de organografele adineauri menționatului Cymbalum Mundi.

Ecou or avut, la noi, mai ales în prozele experimentale și rescriptoare, sobre ori umoristice, ale unor Mircea Nedelciu, Gheorghe Crăciun și Adrian Rogoz. Ceilalți, cu Iova în frunte, vor fi fost vrăjiți mai mult de cântul sirenelor maoiste, sollerso-kristeviene, de la *Tel Quel*, deridându-se ei virtos pe telquelie și răsfoind rar a lui Solomon Marcus *Poetică matematică*, greu de parcurs fără creion în mână, *Caietele* lui Paul Valéry, *Numărul de aur* al pitagoreicului Matila Ghyka ori cercetările lui Pius Servien asupra ritmului.

Cum multe din structurile date la iveală de Oulipieni sînt studiate, ca practici hipertextuale de tip parodic [adică intenționalmente ludice, nu serioase, nu satirice], în *Palimpsestele* genettiene⁷, vom recurge la textul unei expuneri făcute de Queneau, în 29 februarie 1964, la un Seminar de Lingvistică de tip Cantitativ. De ce? Din comoditate și pentru a fi mai lesne înțeleși de eventualii studenți la Litere, practicieni ai științelor diagonale, fani ai lui Basarab Nicolescu, tezarzi și alți curioși nesistematici... Acolo spune dumnealui că scopul Atelierului va fi fost să propună scriitorilor noi structuri, de natură matematică, sau să inventeze noi procedee artificiale ori

mecanice, contribuind la activitatea literară, sprijin dînd pentru inspirație, ajutor furnizînd creativității. Cercetările, artizanale, se voiau amuzante, fără a fi jocuri de societate. Se reconsidera și ce s-a făcut analog în trecut, lipograma bunăoară, adică arta de a scrie în proză sau în versuri sub constrîngerea renunțării la o literă a alfabetului. Pindar a alcătuit una din odele sale privîndu-se de S, Lope de Vega cinci nuvele, fiecare lipsindu-se de una din vocalele limbii spaniole, mai aproape de noi a compus Georges Perec *La disparition*, fără E, și a tradus, în aceeași manieră, *Pisicile* baudelairiene, numele autorului fiind trecut în antonomaza *Un fils adoptif du commandant Aupick*, de aceeași literă hiperimportantă a scrierii hexagonale castrată. Dar, deja în 1939, Ernest Vincent Wright publicase un roman de 267 de pagini în care niciodată nu se uzează E-ul, nici cuvîntul *yes* de bună seamă.

Un alt domeniu literar unde pot interveni Oulipienii sînt poemele cu alcătuire rigidă, de preferință sonetul, pentru că teoria grupurilor este oricînd capace să furnizeze o serie indefinită de forme fixe, octina bunăoară, după sextină, sau tipuri ameliorate de pantum.

Altă structură se obține prin haikuizarea unui poem oarecare, un sonet de Mallarmé, din care nu se păstrează decît secțiunile rimante, adăugîndu-se, pentru varianții de sens, punctuații subiective. Această restricție luminează surprinzător poemul prelucrat și ajută la interpretarea lui. Exemplu luminos: *Ses purs ongles: Onyx? / Lampadophore... / Phenix? / Amphore... / Nul ptyx / sonore / au Styx / S'honore...* Ajută la interpretarea, desigur, a septuorului final, ce va trimite de acum înainte nu doar la stelele Ursei Mari, ci și la cele șapte rime rare ale sonetului... Observăm de asemenea

că, dacă restrîngerea poemului duce la haikuizare, extinderea sa generează *le bout rimé*, exercițiul literar pe rime date, ajuns joc de societate pînă și la Curtea de la Versailles.

Cît despre Metoda S + 7, mai precis S + n, folosită cu succes de Mircea Nedelciu într-o proză cetită studenților Filologiei Iașene la o vizită preloviționară cu Mircea Dinescu și Alex. Ștefănescu, în ce consistă dumneaei? Se ia un text și se înlocuiește fiecare substantiv cu al șaptelea de-i urmează într-un dicționar dat. Numărul 7 e arbitrar, claru ni-i. Se înțelege că dacă luăm un dicționar de 2000 de cuvinte și utilizăm judicios metoda S + 2000, obținem textul primitiv mai iute decît Pierre Ménard *Quijote-le cervantin* reluat *ad litteram*⁸. Se mai pot întrebuița Metodele Verb + n, Adjectiv + n, chiar o combinație între ele.

Metoda isomorfismelor nu e nici ea de lepădat. Fiind dat un text de bază, produci un hipertext uzitînd aceleași foneme sau aceeași schemă gramaticală. De unde concluzia, previzibilă, așteptată, cum că... „S + 7 est une variante numérique et lexicographique de l'isosyntaxisme”⁹. Urmează analiza matriceală a limbajului, în care nu ne înglodăm, ci ne oprim olecuță la poezia antonimică a lui Marcel Bénabou, oulipian ocazional, ce recurge la procedeul înlocuirii într-un text dat a unui termen cu opusul său semantic. Mărturisim că ne-am slujit de el cînd, la prezentarea anuală a mașinei de scris întru controlul organului milițiotic, am substituit, în textul ceaușin dat nouă să-l asumăm sub proprie semnătură, *progres* cu *regres*, *urcăm* cu *scoborîm*, *foarte bune* cu *foarte rele*, iar cînd ne lipsea curajul, puneam între ghilimele textul de copiat și, între paranteze finale, îl atribuiam clarmente altcuiva.

Ne dăm acum, exegeticamente, la ficționarul quenellian, dar nu ne vom opri decît la cîteva ilustrări – explorări, navigări – în domeniul cu pricina, spre a ajunge, în sfîrșit, și la *Exercițiile de stil* pentru care ne-am angajat să transpirăm prefațial la întîia lor înromânizare. Necronologicamente, ele ar fi: *Pirul*, pornit de la intenția de a rescrie cartezianul *Discurs despre metodă* în limba populară a vremii sale, roman în care autoreferențialitatea nu absentează, din moment ce unul din personajii zice despre operă că ascunde în complexitatea-i aparentă o profundă simplitate, *Ultimele zile*, *Odile*, *Copiii mîlului*, *O iarnă grea*, *Les temps mêlés*, *Gueules de pierre*, *Pierrot mon ami*, *Loin de Rueil*, *Saint Glinglin*, *Le dimanche de la vie*, *Zaxie dans le métro*, *Les Œuvres complètes de Sally Mara*, *Les fleurs bleues*, *Le vol d'Icare*.

Asemeni lui Raymond Roussel în *Comment j'ai écrit certains de mes livres*, cestălalt Raymond pretinde, în *Tehnica romanului*¹⁰, că nimic nu e întîmplător în opurile sale ficționale. Numărul de capitole și de secțiuni din *Pirul*, circularitatea din *Gueule de pierre*, *Les Derniers jours* și *Le Chiendent*, totul e calculat cu precizie. În *Ultimele zile*, fiecare al șaselea capitol constituie o pauză, personajul bazial, Alfred, jucînd în ea rolul corului. Fiecare secțiune din *Pirul* e unitară, ca o tragédie, respectînd regula celor trei unități. E una, nu doar în ce privește timpul și locul acțiunii, ci și în ce privește genul – povestire simplă, povestire întretăiată de vorbe raportate, conversație pură tinzînd spre expresie teatrală, monolog interior, monolog raportat [ca și cînd naratorul s-ar focaliza pe gîndurile personajilor] sau monolog exprimat în mod tot dramatic, texte de scrisori, carnete de socoteli, tăieturi

din ziar, povestiri de vise. Pauzele dintre secțiuni – monologuri, povestiri de vise sau tăieturi de jurnal. *Gueule de pierre* nu prezintă întreruperi ritmice, tăieturi, ci se compune din trei părți, fiecare din ele bine individualizată – monologul solitarului în prima, povestire și conversații când el revine printre oamenii Orașului Natal, poem în a treia parte când el se înalță, fiecărei părți corespunzându-i unul din regnurile naturii, cutare personaj, cutare eveniment asociindu-se cutărui semn zodiacal¹¹.

Să luăm la refec, acum, tematica unora din romanele antemenționate și pentru eventuala lor actualitate, pentru strania lor consonanță cu noile proiecte globalizatoare, cu noile intenții de mondializare, cu atacul terorist de la 11 septembrie și demolarea americanelor Turnuri Gemene, recepționat, la nivelul mac-luhanianului sat planetar, ca un oarecare fapt divers, fără mari consecințe traumatizante pentru umanitatea onusian organizată. Lumea nu a uitat încă zarva stîrnită de Fukuyama, de *Sfîrșitul istoriei*, de pretențiile modelului liberal-american. Ne reamintim, în acest context, că, auditor fidel și scrib al lui Alexandre Kojève, i-a adunat Queneau și celebrizat acestuia, după al Doilea Război Mondial, ca lector editorial la Gallimard, cursurile antebelice ținute la École des Hautes Études [și frecventate, între alții, de Raymond Aron, Georges Bataille, Roger Caillois, Jean-Paul Sartre, Lacan, Pierre Klossowski ori Walter Benjamin], sub titlul *Introducere în lectura lui Hegel*, așa cum sună ea pre vâlăhie în versiunea lui Dumitru Țepeneag de la Editura Apostrof. Teoretizarea statului universal și omogen, chiar în versiunea lui liberalo-capitalisto-ianchee sau în avatarul său nipon, poate că, fără strădaniile quenoiste, ar fi zăcut undeva pe la periferia filosofiei politicului, iar în anul de

grație 2004 nimeni nu s-ar mai îngrijora cu privire la Rusul Hiperinteligent, doctor în Soloviov și întromițător în Franca al *Fenomenologiei spiritului*, verosimil agent sovietic și om de înrîurire staliniană, nici n-ar sări hulpav pe postumele auctorului nostru, jurnale, studiul despre heterodocșii secolului al nouăsprezecelea, eseuașul despre filosof ca *voyou, voyeur* și golan [neaglutinat însă contestatarilor anticomuniști sau antiiliescani din Piața Universității Bucureștene]. Or...

...Kojève a rodit în unele romane quenoiste. Cel mai brav dintre acestea ar fi *Duminica vieții*, din 1959, urmat de *Florile albastre*, din 1965, și, credem noi, chiar în *Exerciții de stil*, cum o să arătăm acușica. Fiindcă...

...protagonistul din *Le dimanche de la vie*, Valentin Brû, îi, o arată și numele-i de familie fetesc, pasiv, interpret mai mult decît agent. Il ispitește mereu o excursie la Iena, unde străbunicul său va fi introdus cu sabia niscai ordine în filosofia nemțească; știe de Napoleonul perceput la Hegel ca Anima Mundi, drept Spirit Universal călare, și intuiește sfîrșitul istoriei majusculizate, cu activitățile sale anexe: mutarea morților dintr-un cimitir în altul, a victoriilor militare de aici înspre acolo, a materiei dintr-o parte în alta; depășește fazele filosofiei și profetismului, tentația sfințeniei ostășești, cu inevitabila corvoadă closetială, ajungînd un soi de înțelept, de juisor al postistoriei, iar, la urmă de tot, după peripețiile iscate de acea *drôle de guerre* din 1939-1940 și ruperea liniei Maginot, nevasta îl surprinde cum, sub pretext că vrea să ajute unele fete la urcatul pe geam în trenul superaglomerat, el, agent al negativității slăbite, le pune de fapt mîna la fese foarte hedonisticește.

Lui Valentin Brû i-ar corespunde, în *Florile albastre*, Cidrolin, omul locuitor în ambarcațiunea priponită la

malul Senei pariziene, postistoric și el, dormind și visându-se într-un arheu al aristocrației franceze, Ducele d'Auge, pe când acesta, la rîndul său, pe măsură ce străbate istoria frîncă, se visează proprietar de penișă legată cu pasarelă la malul fluviului în cestiune, penișă cu numele Arca¹², atît de guénoniană. Ne reamintim, cu asta, de altă circularitate, moștenită dinspre Ciuang-Țe, relativă la omul care se visează fluture, la fluturele de se visează om. Nu circularitatea respectivă ne reține, deși... omul postistoric descris de Kojève și Bataille, om al negativității goale, neîntrebuințabile, duce o viață de huzur animalic, de vreme ce esențialul a fost și rostit și făptuit, filosoful devenind un simplu înțelept ori rămînînd fie un *voyou*, ca Heraclit, ca Diogene, ca Stendhal, fie un *voyeur*, precum spectatorii speciali de la Luna Park, implementați și în intriga din *Pierrot, mon ami*, unde plătesc bănuți grei ca să se uite cum ridică vîntul fustele fetelor trecătoare prin nu știu ce tunel al groazei. Poate și un visător, un *rêveur*, capace să se retroiecteze în trecutul neamului său spre a juița prin delegație, a retrăi vremea cînd lupta, munca, dorința de recunoaștere și celelalte forme de negativitate hegeliană mai aveau obiect: o dovedește implicarea istorială a Ducelui d'Auge. Or... lui Valentin Brû i-ar corespunde Cidrolin. Acesta, spre finea romanului *Florilor albastre*, cătră finea retoricienelor *Fleurs bleues*, e surprins că-și mîzgălește propriul gard cu inscripții injurioase la adresa lui însuși pentru a le putea acoperi a doua zi cu un strat gros de vopsea și a avea, astfel, o ocupație și o rațiune de *perseveratio in esse*, pe lîngă aceea de a da indicații turiștilor, trăitori și ei în vacanță perpetuă, despre campingul cel mai apropiat.

Cum am promis, vom cerca s-arătăm că și *Exercițiile de stil* comportă un fond kojevian. Căci, asemenea

lui Cidrolin furîndu-și pălăria și regăsind-o el însuși, inscripționînd injurii la adresa presupusei sale vino-vății, apoi acoperindu-le el însuși cu bidineaua, surprins asupra faptului de un ciudat detectiv și bănuț de dublul său diegetic, Ducele, ce alta face Raymond Queneau decît să șteargă, prin rescrieri succesive, căutate cu lumînarea, un text inițial, un text de pornire, descriptor al unui insignifiant incident de autobuz și vorbind despre un nasture de pardesiu elegant ce ar trebui mutat mai sus, care nasture amintește Politologilor Actuali de reflecțiile Rusului asupra Niponilor ca popor de *dandies*, fără culpabilitate, dedicați cultului formelor și aparențelor societale, mai mult chiar decît snobii Occidentului, singurii neîn-stare să se plictisească în postistorie¹³. Incidentul autobuzic, incident postmodern, nu poate căpăta consistență decît modulată, reluat, repovestit, reverberat de o mulțime de observatori, naratori, povestași, capaci să-l ridice măcar la înălțimea unui fapt divers, cu toate că nu e vorba de un cîine mușcat de un popă ca să merite statutul acesta, cît de un popă mușcat de o banală jigodie.

Alt roman de reținut pentru bunele-i lucrături exploratorii și jongleriile auctorioase ar fi *Operele complete ale lui Sally Mara*, compuse dintr-un roman, *Sîntem totdeauna prea buni cu femeile*, un fals *Jurnal intim* și o culegere de ziceri titulate inițial *Tîmpenii*, apoi, după anexarea la opul mare, *Sally și mai intimă*. Prin urmare, ingenioasele *Opere complete*, înalt hipertextuante, sînt compuse din trei părți: jurnalul intim al unei tinere irlandeze, în curs de maturizare intelectuală și sexuală, ce ia lecții de franceză pișicheră cu un Franțuz, Michel Presle, copiat după Queneau însuși, ficțiunea acesteia, *On est toujours trop bon avec les femmes*, vizibil stimulată de scriitura + tematicile joyciene [și relatînd

un episod din insurecția anului 1917, cu o jună ce-i provoacă, ispitește, devergondează pe niște combatanți irlandezi republicani, puri și catolici, al căror strigăt de raliere iaște, atenție, *Finnegans Wake*, dornici să le supraviețuiască un renume de gentlemani, asistînd apoi amuzată la executarea lor de către logodnicul ei, ofițer britanic, scoțînd chiar limba la ei și pretinzînd c-au îndrăznit să-i ridice rochia spre a-i zări gleznelor] + compilațiunile patafizico-aforistice ori citaționale ale acesteia, *Foutaises* titulate în prima lor versiune, revuistică: aici figurează un citat din Mircea Eliade relativ la băștinoșii Khonds înțeleși drept *cons*, dar și mirificul gîndem că homosexualii ar fi cei mai intelighenți dintre umani deoarece nu *deconent jamais* [presupunînd verbul buclucaș o dublă cetitură: „a bate cîmpii“ și „a-ți retrage scula din vagin“]. Interesul queneauesc pentru psihologia adolescenței polimorfic perverse, în curs de coacere, cumintire și gospodărire, el, nu e mic. Îl regăsim intact peste tot, și în *Zazie dans le métro* [așa că nu vor fi șomat studiosii dornici de analogii cu *Lolita* nabokoviană]. Poanta-i că, la prima versiune a romanului *On est toujours trop bon avec les femmes*, tînăra din Irlanda trecea drept auctrice, iar Michel Presle, dublul ficțional al lui Queneau, traducătorul său în neofranțuză. Noutatea pișicherească e că, la adunarea celor trei texte, sub intitulanta *Operele complete ale lui Sally Mara*, în 1962, sub numele auctorului real, prefața e semnată de SM, care și multumește Editurii Gallimard că i-a dat posibilitatea ei, entitate imaginară, să prefăteze un autor chipurile real, plîngîndu-se de el că i-a pus în cîrcă și *les Foutaises*, reia citațional și prefața lui Michel Presle la prima ediție din *Sîntem totdeauna prea buni cu femeile*, polemizează în dreapta și în stînga, se apără, pretinde că Presle, profesorul ei

din *Journal intime* e doar o producție a inspirației sale, ce mai, ne ducem repejor spre *Negura* lui Unamuno, prefătată agresiv de unul din personagiile romanului, doar că la Queneau superșeriile sînt multiple și continue, în prelungirea lui situîndu-se trioul Romain Gary-Emile Ajar-Paul Pavlowitch, cu cele două romane luătoare de Goncourt, cu nepotul acceptînd să joace rolul de auctor al celei de-a doua opere premiate și devoalînd totul abia după moartea cui știm.

Copiii mîlului, din 1938, tot un șiretlic scriitural se adeverează. Și merită să-l devoalăm elevilor noștri neputuroși, neracordați încă la nivelul dezinteresului pentru carte al omologilor dumnealor de aiurea. Fiindcă ne reamintim cum, după ruptura-i cu Suprarealiștii Bretonizanți, Queneau a lucrat vreo patru ani la Biblioteca Națională, absorbit în cercetarea-i întreprinsă asupra Heterodocșilor, a „nebunilor literari“ ai secolului nouăsprezece, metodic voind el să edifice o *Enciclopedie a științelor inexacte*. Îl incitase excumnatescul André cu *Antologia umorului negru*, unde figurează la loc fruntaș Brisset, cel capace a dovedi calamburghezește, adicătelea trecînd din calambur în calambur, prin simple jocuri ale limbii, că omul se trage din broască. Editorii mari i-au respins lucrarea, o dată terminată. Nu a disperat. A găsit soluția de a-i atribui treaba unui ficțional Chambernac, aluziv la Chambers cel preluat de Diderot și D'Alembert, personagiu central de roman, care-și angajează un secretar, un ciudat, un Purpulan, un mefistofelicos. Cu el semnează un pact și ambii cetesc, fișează, investighează cît Bouvard & Pécuchet, ordonează tematic, rezumă biografiile nebunilor, îi categorisesc în cvadratori pe cei de caută să rezolve cvadratura cercului și alte problemuri insolubile, în cei ce se cred salvatori, investiți cu o misie istorică, în filantropofagi,

profeți etc. Încearcă Raymond Queneau să le înțeleagă nebunia prin lucrările lor, pornind de la *Totem și tabu*, complexul Bătrînului Edip ori acela al misiunii istorice? Poate că da, poate că nu. Fapt e însă că nici Chambernac nu reușește să-i plaseze opul vreunui editor, așa că, după ce se debarasează de mefistofelicu-i secretar, aruncându-l în Sena, întâlnește întâmplător un necunoscut, scriitor, ce își declină identitatea de Raymond Queneau, îi oferă generos acestuia permisiunea de a atribui lucrarea unui personaj dintr-un roman la care tocmai lucrează. Ne prindem imediat de punerea în abis, cu autorul apărând ca agent în propria-i ficțiune, regăsim pe Gide, cu *Paludes* și cu *Falsificatorii*, pe Lucien Dallenbach și Richard Rorty, cu exegeza practicilor speculative, ori *Don Miguel față cu Metalepsa*, eseul pițulian... *i tak dalje*. Cunoștințele de istoria religiilor, cursurile lui Puech și Kojève, frecventarea lui Guénon dau roade, mai ales la înțelegerea nebunului Pierre Roux, cel cu soarele closetial, vecinul lui Bataille și al *Anusului solar*¹⁴. Înriurirea lui Kojève trebuie mereu cumpănită cu a lui Puech. Asta e. Și încă una: Queneau a declarat undeva, tot prin *Bâtons, chiffres et lettres*, preferința sa pentru scriitorul american, schimbător de meserii, călător, supraviețuitor mizeriilor existențiale, nespăimint devoluțiile istoriale, cunoscător al vieții din surse multiple, nerepliat ca majoritatea Francezilor în dramele familiei personale sau burgheze, psihologie de doi bani, sociologism de trei parale. A se ține minte¹⁵.

***

Acum... să revenim, o ultimă dată, la *Exercițiile de stil*. Ce-am putea adăuga despre ele, util noilor

generații de alumni, tot mai puțin cunoscători ai idiomului hexagonal, trecut în plan secund, dar încă onorabil, devoluțiile Istoriei Universale recente? Cărțile Țirgoviștenilor le sînt accesibile, Mircea Nedelciu se reeditează, inclusiv hipertextu-i pastişial, cu translocalizare socialistă, din creanghiana *Poveste a poveștilor*, inclusiv prozele utilizatoare ale metodei S + n; Dumitru Ungureanu-i calcă uneori pe urme în *Lia Mora*; Gheorghe Crăciun ne va fi pregătit, cu *Păpușa rusească*, o rescriere la *Doamna Bovary*, nu la *Rusoaica* lui Gib Mihăescu, avînd el deja la activ lucrul cu *Dafnis și Hloe*, iar Gellu Dorian a ieșit la interval, deunăzi, cu o reformare a *Numelui trandafirului*, mutînd acțiunea umberto-ecologică la mănăstirea botoșăneană a Coșulei. Nici Ștefan Agopian nu rămîne inactiv, chiar numai reeditînd cel *Tache de catifea*. Travalul hipertextual din *Levantul* a devenit obligație de studiu universitar, iar fractalii păreau să-l pasioneze pe Mircea Cărtărescu destul de mult, cam cît teoria grupurilor pe Queneau și a numerelor transfinite pe Borges ori Georgel Pruteanu. Pe Gelu Iova, cariul, care-i meșter faur, ni-l închipuim și sub chip de cîrțiță ce sapă galerii în căutarea punitivă a viermelui nihilismului, urmărit cu ochi avizi și de Dorel Istrate, emulul său buzăuan, și de Dan Giosu, călare pe *Scîndura lui Afansol*, și de Dan Coridaleu, dezgropatorul *Mortului vesel*, și de Mihai Zamfir cel sedus de nimfeta nabokoviană, și de Marin Mincu, teoreticul Noului Trend al Textualizărilor Inteligente, și de Valeriu Stancu, a cărui *Cantină cu cearcăne* conține prozeme specioase, pretexte minunate de contextualizare literară a unor curente ziceri deocheate. Nici *Alfabecedarul Gomie* nu-i de lepădat, nici, trimițătoare și la Bach și la exil, *Arta refugii*, măcar că nu și-a dotat încă termenii-valiză cu definiții adecvate Omul din Belleville.

„Onanirist“, de pildă, *was ist das?* Și cât dă seama de întreprinderea brumariană? Și încă: unde-i locul lui Șerban Foartă printre exploratorii actuali ai potențialităților verbului românesc? Unde-i locul *Holorimelor* sale, îndelung pigulite, și al celorlalte lucrături rescriitoare, precum caragialetele, poetificările faptelor diverse din presa postlovilutionară + restul? El încă-și așteaptă tezardul doctoral. Așa că...

...binevenită fiind ea, trans-spunerea tălmăcitoare, foarte tardivă și învalahizatoare, a *Exercițiilor de stil*, publicate în 1947 și remaniate în cursul unor multe reedițiuni, dar precedate, la noi, de versiunea stupidelor romane realist-socialiste ale lui Andre Stil de la *l'Humanité*, să mai șoptim câte ceva despre ele, despre consistența lor, despre efectul probabil asupra unor grupuri tot mai secrete de admiratori dadanubieni, clujeni ori brașoveni.

Începem cu observația că primele exerciții quenelliene sînt aproape contemporane cu cele *Fleurs de Tarbes*, apărare a locurilor comune, a clișeelelor, a retoricii, față cu teroriștii romanticismului, ahtiați după inefabil, morți după incomprehensibil, bergsonieni neîncrezători în capacitatea vehiculară a limbajului simplu. Pesemne că, după lectura volumului, Paulhan îl va fi clasat pe Queneau printre Retoricatori, printre cei mulțumiți de lucrul lor cu limbajul, încîntați pînă la urmă de produsele stilului lor, la antipodul Terořiștilor din Litere poziționîndu-se. Sigur, restul se observă de la prima lectură, anume c-avem de-a face, muzical exprimîndu-ne, cu variațiuni pe aceeași temă. Or... tema o introduce formularea intitulată *Récit*. Principiul formal care prezidă la rescrierile temei nu e altul decît variațiunea¹⁶. În prefața pregătita din vreme pentru ediția, postumă, din 1979 [ilustrată de Carelman, cel cu *Catalogul obiectelor negășibile*¹⁷],

Raymond Queneau își amintește că, prin Anii Treizeci, asistase împreună cu Michel Leiris, în renumita sală Pleyel, la un concert cu *Arta fugii* și că, la ieșire, și-ar fi zis că merita să se deie cîndva o replică literară lucrării lui Bach, extrapolîndu-se găselnița acesteia privind proliferarea infinită a variațiunilor în jurul unei teme destul de palide¹⁸: „*Cette œuvre est donc bien, et à juste titre, dans l'esprit de son auteur, une série de variations, stylistiques et autres, sur un même thème, original mais volontairement neutre ou banal, que chacune de ces variations transforme soit selon un principe mécanique de manipulation de type oulipien, soit en le récrivant dans un style défini; par ce second aspect, l'œuvre relève évidemment à la fois de la parodie et du pastiche, puisque chaque variation parodie le thème en pastichant un nouveau style*“¹⁹. Pe de altă parte, cînd pastișează, Raymond Queneau vizează mai degrabă genuri de scriitură, nu stiluri personale, ca în *Scrisoare oficială*, *Interogatoriu*, niveluri de limbă, pretențioase ori vulgare, dar unele versiuni, cu preferințe pentru cutare parte de vorbire, pot să ne amintească de anume autor, așa cum *Perfectul compus* evocă unora dintre noi pe Camus din *Străinul* comentat de Roland Barthes într-un faimos articol, reluat în *Eseuri critice*, ori în *Gradul zero al scriiturii*, poate și cartea lui Brian T. Fitch. Apoi, cînd pastișează, Transcendentul Satrap și autopastișează. Reboux & Muller, auctorii faimosului, pentru *Interbeliciei Noștri*, *A la manière de...* musai că s-ar fi regăsit, ca oameni ai cetiturii profesioniste, în ultima variațiune din *Exerciții de stil*, în *Inattendu*, ce le-ar fi amintit stilul din *Duminica vieții* sau din *Zărie în metrou*, cu băieții din cartier adunați la cafeneaua din colț, comandînd beutură și punîndu-se la curent cu noutățile, destul de ne semnificative, destul de postistorice.

Între matematică, muzică, retorică, gramatică aplicată și praxă traductoare, *Exercițiile de stil* corespund pesemne dorinței de a realiza o nouă Artă a Fugii, cum cred coechipierii lui Bersani²⁰? Aș! mai degrabă una a Refugii, am zice noi gândindu-ne la titlul cărții Omului din Belleville, scrisă și ea cu obstinată rigoare, *ostinato rigore*, dar și la frecvența în discursul postmodern a termenilor purtători de prefix *re* – revenire, reînnoire, rememorare, redefinire, reamintire, recreare, reabilitare, reluare, reconstituire, reîntoarcere, reformare, reapropriere, revizuire, regândire, recontextualizare, reedificare, redare, reexaminare, reconsiderare, recitare [matei-călinesciană au ba] și, bineînțeles, rescriere²¹; am zice noi, meditănd firescamente la rescriere ca repetiție sau la repetiția deleuziană ca purtătoare a diferenței, la eternul ocol blanchotian al diferenței²², contrapus veșniciei reveniri nietzscheene a lui *idem*.

Să vedem cât îi vor prinde ele, *Exercițiile...* înromânizate, pe Estnicii din jurul nostru, vostru, lor.

LUCA PIȚU

Note

1. Evocate de noi și în prefața meșterită pentru versiunea românească, a lui Alex Laszlo, din *Zaxie în metrou* [Paralela 45, București, 2001, col. «Proză contemporană», pp. 5-11].
2. Pentru o informare, cât de cât grăitoare, asupra Patafizicii, a se revedea a noastră *Navetă esențială* [Editura Moldova, 1996, notele 39 și 40, pp. 212-214]. De acolo se va afla cum admite Colegiul, prin gura autorizată a Proveditorului său general, șapte propozițiuni, mari și late, deduse din Alfred Jarry: „I. Patafizica este știința

- acestui domeniu ce se întinde dincolo de metafizică atît cît aceasta depășește fizica – în toate sensurile *ad libitum*. II. Patafizica este știința particularului, a legilor ce guvernează excepțiile. III. Este știința soluțiilor imaginare. IV. Pentru ea toate sunt același lucru. V. Patafizica-i de alură imperturbabilă. VI. Totul este patafizic: totuși puțini oameni pun conștiincios patafizica în practică. VII. Dincolo de patafizică nu este nimic; ea e instanța supremă.“ Altminteri reformulat, mai băbește ori mai popular, Știința Științelor ia în considerare universul real, plus toate celelalte universuri o dată cu el, și profesează că nu sînt nici bune nici rele, ci patafizice. Fiecare eveniment are o lege, una particulară. Patafizica leagă lucrul, evenimentul, fenomenul – nu de o generalitate, mod de a suda împreună șiruri de accidente, ci... la singularitatea ce face din ele excepții. În plus, ea acceptă toate teoriile științifice și le ia drept încercări, mai mult ori mai puțin fericite, de a pune eticheta adevărului pe cutare sau cutare interpretare. Consideră valorile de orice fel drept fapte de opinie, iar principiul echivalenței universale și al conversiunii contrariilor, simbolizat de bastonul Tătucului Ubu, reduce universul, luat în realitatea sa patafizică, la cazuri particulare. E Patafizica o disciplină ce îngăduie oricui să trăiască drept o excepție și să nu ilustreze altă lege decît pe a sa proprie. Cît despre Colegiu, nu se consideră mai important decît Academia Franceză, Partidul lui Gigi Becali ori Cenaclul ieșean de anticipație Quasar, dar nici mai prejos. *Y así sucesivamente*.
3. Termen drag nouă de cînd Gheorghe Crăciun a tripartit poezia modernă în tranzitivă, intranzitivă și ludico-experimentatoare. Cf. *Aisbergul poeziei moderne*, Paralela 45, București, 1992, pp. 54-56 și *passim*.
  - 3b. Claude Mouchard: *Poussière et traces*, în *Europe*, nr. 888, aprilie 2003, p. 88.
  4. Vezi și propriul comentariu al autorului în *Bâtons, chiffres et lettres*, Gallimard, «Idées», 1965, p. 45.

5. „*Nous appelons littérature potentielle la recherche de formes, de structures – pour employer ce mot qui est un peu savant – de structures nouvelles et qui, ensuite, pourront être utilisées par les écrivains de la façon qui leur plaira.*» + «*Alors, nous pensons qu'il serait peut-être utile et agréable aux écrivains de nos jours de leur fournir des nouvelles formes, des nouvelles structures qui, à l'usage, se montreront plus ou moins intéressantes et qui, au premier abord, peuvent être... pourront, peut-être, paraître aussi assez artificielles. Rien de plus artificiel que la tragédie en cinq actes avec les trois unités; rien de plus artificiel que le sonnet.*» [Raymond Queneau, *Entretiens avec Georges Charbonnier*, Gallimard, Paris, 1962, pp. 139-140].
6. *Un conte à votre façon* – e gășibil și în Oulipo: *La littérature potentielle* [Gallimard, «Folio», 1990, pp. 273-276] și în *Contes et propos* [Gallimard, «Folio», 1999, pp. 254-259]. Se inspiră din prezentarea instrucțiunilor menite calculatoarelor sau din învățămîntul programat. Structura sa e analoagă literaturii arborescente propuse de matematicianul François Le Lionnais la a șaptezeci și noua reuniune de lucru a Atelierului de Literatură Potențială. Iată-i începutul: „1. Doriți să cunoașteți povestea celor trei sprintene mazărici? Dacă da, treceți la numărul 4, dacă nu, treceți la 2.“ Acolo, la 2, sîntem îmbiați cu istoria celor trei araci lungi și subțiri: dacă ne interesează, trecem la numărul 16, dacă nu, la 3. Și așa mai departe. A se revedea, sub acest unghi, și lucrătura altui textouant oulipian, a lui Italo Calvino, intitulată *Se una notte d'inverno un viaggiatore* [Mondadori, Milano, 1994], a cărei primă ediție, la Einaudi, datează din 1979.
- 6b. Nu se va fi studiat îndeajuns rivalitatea, mimetică pe undeva, a lui Raymond cu Dédé, ctitorul mișcării suprarealiste, o vreme cuplat cu Simone, sora Janinei Queneau. După ruptura lui André cu Simone și a lui Raymond cu André, multe ar putea fi explicate drept efecte ale unei „întreceri socialiste“ *a contrario* între doi ex-cumnați: participarea lui RQ cu textulă viscerală la pamfletul colectiv *Un cadavre*, refuzul „automatismului

- psihic pur“, simularea scriiturii de vise, invențiunile lucide, cuminte sau cu umor literaturizate [cam cum aveau să procedeze, după ieșirea din realismul stalinian, Grupul Onirist Român, Leonid Dimov, Dumitru Țepeneag, Emil Brumaru, Vintilă Ivănceanu, Șerban Foarță și conmilitionii lor, studiați de Ovidiu Morar în teza-i doctorală despre avatarurile avangardismelor autohtonești], chiar faptul de a fi fondat, împreună cu matematicianul François Le Lionnais, Ou.li.po, alternativa raționalistă la Grupul Bretonizanților, bazată nu pe certuri și excluderi periodice, ci pe atragere de noi amatori, literați ori investigatori științifici. RQ – antisuprarealist, postvechi, patafizician, Transcendent Satrap al Colegiului – un antiBreton? François Le Lionnais – coechipier de explorări, meritînd cu prisosință ridicarea la rangul de cumnat – un Breton acceptabil, asumabil, îndrăgibil? Merită perpestrate săpături și cerceturi în respectiva direcție.
7. Vezi *Palimpsestes*, Editions du Seuil, col. «Poétique», 1982, pp. 49-66, în secțiunea așa-numitelor „jocuri oulipice.“
8. Semnalăm, cu această nobilă ocazie, cartea tinerei Tamara Cărăuș: *Efectul Menard. Rescrierea postmodernă* [Paralela 45, 2003, p. 17], unde se discută cazul cînd se produce operă fără intervenție textuală, cazul ficționalizat de Borges în *Pierre Ménard, autorul lui Don Quijote*. Ea nu-l convoacă bibliografic pe Queneau, dar ne-a dat involuntar sugestia de a considera o eventuală a o suta rescriere a incidentului din *Exerciții de stil* ca reluare literală, sub altă semnătură, a textului inițial, supus celor numeroase rescrieri. L-am relua noi înșine, însă, deja, discutîndu-și *Cîntăreața cheală*, spune, reamintindu-și intervențiile pe cutare manual de pe care se apucase cîndva să învețe engleza bazică, Ionesco, dramaturgul franco-valah: „*Lisant ensuite Les exercices de style de Raymond Queneau, je me suis rendu compte que mes expériences d'écriture avaient une certaine similitude avec celles de cet auteur.*“ [Notes et contre-notes,

Gallimard, «Folio», 1991, p. 253]. A noastră, incitată de Akutagawa, cu *Într-un bunget de pădure*, va însemna transformarea antecitatului op quenellian într-un roman cu naratori tot atât de numeroși cât variațiunile lui stilisticiene. Și, bineînțeles, va purta numărul de ordine o sută unu.

9. Raymond Queneau: *Bâtons, chiffres et lettres*, ediția citată, pp. 322-345.
10. *Ibidem*, pp. 27-35.
11. Neobosit rescriitor și restructurator, de-formator și reformator, Queneau va integra romanele *Timpuri amestecate* și *Bot de piatră* ca primele părți ale *Sfântului Așteaptă*, pre frâncie *Saint Glinglin*. Amant al Divinei Proportii, susceptibil de a le plăcea unor Luca Pacioli, Matila Ghyka și Paul Valéry, neopitagorician pesemne, dar și ibovnic al formelor, lector în greacă al dialogurilor platonice, așa cum ne-o dovedesc jurnalele sale, zice dînsul în antemenționata *Tehnică a romanului*: „*Il n'y a plus de règles depuis qu'elles ont survécu à la valeur. Mais les formes subsistent éternellement. Il y a des formes du roman qui imposent à la matière proposée toutes les vertus du Nombre et, naissant de l'expression même et des divers aspects du récit, con-naturelle à l'idée directrice, fille et mère de tous les éléments qu'elle polarise, se développe une structure qui transmet aux œuvres les derniers reflets de la Lumière Universelle et les derniers échos de l'Harmonie des Mondes.*“
12. Cu *Arca* lui Cidrolin, preluată *manu militari*, se va salva Dogele – le Duc d'Auge, Ducele de Troacă – din prezentul vegetării postmoderne, reintegrîndu-și trecutul cu cățel și purcel, cu nevastă și abate, ancorînd chiar pe donjonul castelului său din veacul al doispelea, contemporan cu predicățiunile lui Gioacchino da Fiore, nu degeaba prenumindu-se Joachim și nobilul medieval și proprietarul ambarcațiunii ancorate la malul Senei, atât de postveche.
13. Cf. Alexandre Kojève: *Introducere în lectura lui Hegel*, Editura Apostrof, Cluj. Un citat despre dandismul de masă al Japonezilor, contrapus oarecum snobismului

elitelor euro-atlanticești, nu ar fi prelevabil decît dintr-o notă auctorială infrapaginală adăugată la ediția a doua a cărții învalahizate de Țepeneag sub pseudonimul Ed Pastenague. Cum, în momentul redactării prezentei trimiteri, cu numărul de ordine 13, nu am dat de ea pe nici unul din rafturile bibliotecii personale, rămîne să fim crezuți pe cuvînt ori să ne revanșăm altă dată, cu prilejul următoarei traduceri din RQ. Pînă atunci, om decela și exemplarul dispărut al încă minunatei introduceri în *Fenomenologia spiritului*.

14. Între timp, *anno Domini* 2002, o universitară americană a publicat, la Gallimard, sub titlul *Aux confins des ténèbres. Les fous littéraires*, cercetarea însăși, teoretică, pură, completă [căci posedă, între altele, și capitolul despre lingvistica extravagantă a lui Brisset]. Prezintă și adnotează bine, temeinic, doamna Madeleine Volguth, ca pentru a-și onora numele familial. Putea însă insista mai mult asupra pasiunii quenelliene pentru circularități și enciclopedii, dovedită chiar de interesul său constant pentru Bouvard și Pécuchet, copiii lui Fluabert, antrenați în jocul nebunesc al cunoașterii științifice, măcar că fără metod și mergînd din eșec în eșec pînă la victoria finală cînd, după ce-și încheie turneul prin livezile explorărilor capricante, nu neapărat și aleatorii, se repliază înțelepțește în travaliul de înregistrare și copiere. Nu ar fi fost rău să se sprijine și pe listele de cărți cetite de Auctorele Nostru între 1939-1940, așa cum apar din *Jurnalul* acelor ani, editat împreună cu *Filozofi și golani*, tot la Gallimard, firește, încă din 1986.
15. A se ține minte și povestioara, tot din Anii Treizeci, reluată în *Contes et propos*, titulată *Mica glorie*, în care nebunul literar sfîrșește prin a-l ucide pe auctorele unei enciclopedii a heterodocșilor pentru că, deși l-a inclus în ea, îi va fi pierdut manuscrisul. Ceva tot atât de sofisticat ne va oua, mai aproape de noi, Cortázar în *Continuidad de los Parques* din *Sfîrșitul jocului*.
16. A se vedea – și recomanda poporului studentin – Gérard Genette: *Palimpsestes* [Editions du Seuil,

pp. 133-135], pentru o forfecare a *Exercițiilor de stil* din perspectiva practicilor hipertextuale ce se intersectează, izbesc ori suprapun în ele – parodice, pastişiale, travestitoare, traducționale, abondând oulipisme de tot felul, nelipsind lipograma, versificarea în formă fixă japoneză [L'autobus arrive/ Un zézou à chapeau monte/ Un heurt il y a/ Plus tard devant Saint-Lazare/ Il est question d'un bouton], anglicisme, protezele, verslibrismul, anagramatizarea, metaforizarea, hiperbolizarea, litotizarea, ticul verbal de introducere a propozițiilor prin *alors* [cu *deci* traductibil în româna tembelizuală a vedetelor semianalfabete de azi], permutările, contrapeteriile și alte jocuri metatezice etc. Majoritatea rescrierilor țin de registrul gratuit, ludic, al hipertextualizărilor parodice mai cu seamă, pastişialul intervenind și el, de multe ori, acolo unde este vorba de imitat un stil, individual sau sociolectic, scrisoarea oficială de exemplu.

17. Variațiile picturale carelmaniene, pentru ediția din 1979, se pot descrie ca reluare a aceleiași scene în varii stiluri: primitiv flamand, miniatură persană, filatelic, japonez, naiv, infantil. Genette numește trans-stilizare procedeul acesta de pastişare multiplă, de imitație plurală, posibilă și în alte regimuri decât acela gratuit.
18. Nici Hofstaedter nu va fi reacționat altfel, ceva mai târziu, de vreme ce a construit impresionantul op filosofico-științific, *The Golden Braid*, tratând despre teorema lui Goedel, structurile recurente, koanurile zen și alte curiozități de genul acesta, cu ilustrări din desenele lui Escher, neuitând canonul crabului, neocolind *Arta fugii*, propunându-ne dialoguri între Ahile și broasca-i țestoasă... clădite pe câteva teme și foarte multe variațiuni.
19. Gérard Genette, *op. cit.*, p. 134.
20. *La littérature en France de 1945 à 1968*, Bordas, 1982, p. 391.
21. Cf. Tamara Cărauş, *op. cit.*, pp. 87-88.
22. Repetiția, această rescriitură: cu ea reîntâlnim preocu-

parea queneauistă, din *Une Histoire modèle*, pentru o înțelegere matematiciană a devenirii, atracția pentru circularitate și teorii ale ciclicității, chiar pentru „cicliști“, ca auctori ai unor astfel de doctrine; cu ea, avem un bun pretext de a interlumina *Exercițiile de stil* și *Departement de Rueil*, romanul reveriei treze, unde cutare personaj, pe măsură ce-și trăiește viața reală, decolează în posibil, fantasmându-și existențe paralele, de episcop, senior medieval, boxer, militar, actor la Hollywood, unele din virtualități actualizându-și-le de parc-ar fi patronul unui Atelier de Gîndirostifăptuire Potențială. E vorba de actualizări ale unor stiluri existențiale. *Exercițiile de stil*, pe de altă parte [sau pe de aceasta?], nici nu e greu să le transformi într-un roman dezvoltator de dimensiuni, de versiuni potențiale. De-ajunsu-i să pui fiecare variantă a incidentului din autobuz în gura altui narator, ori să jonglezi cu punctele de vedere, obținînd astfel, *ad libitum*, un roman cu nouăzeci și nouă de povestași, cu nouăzeci și nouă de focalizări, cu nouăzeci și nouă de reflectori. Se poate interveni rescriitor și recreator. Niciodată nu e prea degrabă pentru astfel de treburi. Pînă nu va fi prea tîrziu și nu se vor demola toate turnurile, și nu se vor închide toate grădinile, și nu se va da semnalul stingerii definitive în metropolele euro-atlanticești.

Notații

În autobuzul S, la o oră de vîrf. Un tip de vreo douăzeci și șase de ani, pălărie moale cu șnur în loc de panglică, gîtul prea lung, ca și cum cineva ar fi tras de el. Lumea coboară. Tipul în cauză se înfurie pe un vecin. Îi reproșează că îl împinge de fiecare dată cînd trece cineva. Ton plîngăreț, care se vrea rău. Cum vede un loc liber se repede spre el.

Două ore mai tîrziu îl întîlnesc la Cour de Rome, în fața gării Saint-Lazare. E cu un amic care îi spune: „Ar trebui să-ți mai pui un nas-ture la pardesiu“. Îi arată unde (la răscoială) și de ce.

Dublă partidă

Spre amiază și prînz mă găseam și urcam pe platforma și terasa din spate a unui autobuz și a unui mijloc de transport în comun ticsit și aproape plin al liniei S și care merge de la Contrescarpe la Champerret. Am văzut și am remarcat un bărbat tînăr și un adolescent bătrîn destul de ridicol și nu puțin grotesc, cu gîtul subțire și țeava descărnată, cu sfoară și cordon în jurul pălăriei și al acoperămîntului capului. După o busculadă și confuzie spune și proferează pe un ton și cu o voce smiorcăită și plîngăreață că vecinul și covoiajorul o face dinadins și se străduiește să-l împingă și să-l deranjeze de fiecare dată cînd cineva coboară și iese. Acestea fiind spuse și după ce a deschis gura, se precipită și se îndreaptă spre un loc și un scaun goale și libere.

După două ore și o sută douăzeci de minute mai tîrziu, îl reîntîlnesc și îl revăd la Cour de Rome și în fața gării Saint-Lazare.

Este și se găsește în compania unui prieten și amic care îl sfătuiește și îl incită să își coasă și să își adauge un nasture și un disc de plastic la pardesiu și palton.

Litote

Eram cîțiva care ne deplasam ca sardelele. Un tînăr cu un aer nu prea inteligent vorbi cîteva clipe cu un domn care se afla lîngă el, apoi se duse să se așeze. Două ore mai tîrziu îl întîlnii din nou; era cu un prieten și vorbea despre textile.

Metaforic

În centrul zilei, azvîrlit în grămada de sardele călătoare dintr-un coleopter cu abdomenul alburiu, un pui cu gîtul lung golaș începu deodată să-i predice pașnic uneia dintre ele și vorba i se desfășură în aer, mustind de reproș. Apoi, atras de un gol, păsăroiul se grăbi într-acolo.

Într-un posomorît deșert urban, l-am revăzut în aceeași zi bîgîndu-se în seamă pentru un fleac de nasture.

Retrograd

Ar trebui să-ți mai pui un nasture la pardesiu, îi spuse prietenul lui. L-am întâlnit în mijlocul lui Cour de Rome, după ce l-am lăsat năvălind cu lăcomie spre un loc pe scaun. Tocmai protestase împotriva îmbrâncelii unui alt călător care, zicea el, se băga în el de fiecare dată când cobora cineva. Acest tânăr descărnat era purtătorul unei pălării ridicole. Asta se petrecea pe platforma unui autobuz S plin în acea amiază.

Surprize

Cît de înghesuiți puteam fi pe platforma aceea de autobuz! Și ce aer tîmp și ridicol putea să aibă băiatul acela! Dar ce face? Ia uite cum vrea să se ia la harță cu un om cumsecade care – pretindea el! domnișorul! – îl îmbrîncea! Și apoi nu găsește nimic mai bun de făcut decît să se ducă repede să ocupe un loc rămas liber! În loc să i-l lase unei doamne!

După două ore, ghiciți pe cine întîlnesc în fața gării Saint-Lazare? Același filfizon! Pe cale să primească recomandări vestimentare! De la un amic!

De necrezut!

Vis

Se făcea că totul era cețos și sidefiu în jurul meu, cu arătări multe și tulburi, printre care se desena totuși destul de bine doar figura unui tânăr al cărui gât lung părea deja să anunțe, prin el însuși, caracterul în același timp laș și cîrtitor al personajului. Panglica pălăriei sale era înlocuită de o sfoară împletită. Se certă apoi cu un individ pe care nu îl vedeam, după care, parcă apucat de frică, se aruncă în umbra unui culoar.

O altă parte a visului mi-l arată mergînd în plin soare prin fața gării Saint-Lazare. Este cu un tovarăș care îi spune: „Ar trebui să-ți mai pui un nasture la pardesiu“.

Atunci m-am trezit.

Pronosticuri

Cînd va veni amiaza te vei afla pe platforma unui autobuz în care se vor înghesui călători printre care vei remarca un june ridicol: gât scheletic și nici o panglică la pălăria de fetru moale. Nu îi va fi bine mititelului. Se va gândi că un domn îl împinge intenționat, de fiecare dată cînd trec oameni care urcă sau coboară. I-o va spune, însă celălalt nu va răspunde, disprețuitor. Și ridicolul june, cuprins de panică, o va șterge de sub nasul lui spre un loc liber.

Îl vei revedea puțin mai tîrziu, la Cour de Rome, în fața gării Saint-Lazare. Un prieten îl va însoți și tu vei auzi aceste cuvinte: „Pardesiuul tău nu se petrece bine; trebuie să îi mai pui un nasture“.

Sinchize

Ridicol tânăr care mă găseam într-o zi într-un autobuz ticsit al liniei S prin tracțiune poate gîtul lungit, cu cordon la pălărie, am zărit pe unul. Arogant și plîngăreț ca ton, care se găsește lîngă el, împotriva acestui domn protestează el. Căci îl împingea, dată fiecare cînd oameni coboară. Liber el se așază și se precipită spre un loc, acestea fiind spuse. Rome (Cour de) îl întîlnesc mai tîrziu două ore la pardesiu un nasture să adauge un amic îl sfătuiește.

Curcubeul

Într-o zi mă găseam pe platforma unui autobuz violet. Era acolo un tânăr destul de ridicol: gît indigo, cordon la pălărie. Deodată, protestează împotriva unui domn albastru. Îi reproșează anume, cu o voce verde, că îl imbrîncește de fiecare dată cînd coboară oameni. Acestea fiind spuse, se precipită spre un loc galben să se așeze.

Două ore mai tîrziu îl întîlnesc în fața unei gări portocalii. E cu un prieten care îi recomandă să-și pună un nasture la pardesiul roșu.

Logo-raliu

(Zestre, baionetă, inamic, capelă, atmosferă, Bastilia, corespondență.)

Într-o zi mă găseam pe platforma unui autobuz care trebuia fără îndoială să facă parte din zestrea fiicei domnului Mariage, care conducea destinele T.C.R.P.¹ Era acolo un june destul de ridicol, nu pentru că nu purta baionetă, ci pentru că, deși nu purta una, arăta ca și cum ar fi purtat-o. Deodată, acest june își atacă inamicul, un domn aflat în spatele lui. Îl acuză în special că nu prea e dus la biserică. Încordînd astfel atmosfera, pricăjitul se duse să se așeze.

Două ore mai târziu îl întîlnesc la doi sau trei kilometri de Bastilia, cu un tovarăș care îl

---

¹ La Société des Transports en Commun de la région parisienne, vechiul nume al Societății de Transport în Comun a Regiunii Pariziene (*n. trad.*).

sfătuia să-și mai pună un nasture la pardesiu, părere pe care ar fi putut foarte bine să i-o transmită și prin corespondență.

Ezitări

Nu știu foarte bine unde se petrecea... într-o biserică, o pubelă, un osuar? Poate un autobuz? Era acolo... dar până la urmă ce era acolo? Ouă, covoare, ridichi? Schelete? Da, dar cu carne pe ele încă, și vii. Sunt convinși că asta e. Oameni într-un autobuz. Dar era unul (sau doi?) care se remarcă, nu mai știu foarte bine prin ce. Prin megalomanie? Prin adipozitate? Prin melancolie? Mai bine... mai exact... prin tinerețea împodobită cu ceva lung... nas? bărbie? deget? nu: gât, și printr-o pălărie ciudată, ciudată, ciudată. S-a luat la ceartă, da, asta e, fără îndoială, cu un alt călător (bărbat sau femeie? copil sau moșneag?). Asta s-a terminat, asta a sfârșit prin a se termina într-un mod oarecare, probabil prin fuga unuia dintre cei doi adversari.

Sunt sigur că am întâlnit același personaj, dar unde? În fața unei biserici? în fața unui osuar? a unei pubele? Cu un tovarăș care trebuia să-i vorbească despre ceva, dar despre ce? despre ce? despre ce?

Precizări

La ora 12:17, într-un autobuz de pe linia S, lung de 10 metri, lat de 2,1 metri, înalt de 3,5, la 3 km 600 de punctul lui de plecare, încărcat fiind cu 48 de persoane, un individ de sex masculin în vîrstă de 27 de ani, 3 luni și 8 zile, de 1,72 m înălțime, cîntărind 65 kg și purtînd pe cap o pălărie înaltă de 17 cm a cărei calotă era înconjurată de o panglică lungă de 35 de centimetri, interpelează un bărbat în vîrstă de 48 de ani, 4 luni și 3 zile, de 1,68 m înălțime și cîntărind 77 kg, prin intermediul a 14 cuvinte a căror enunțare a durat 5 secunde și care făceau aluzie la mișcări involuntare de 15 pînă la 20 de milimetri. Se duce apoi să se așeze la vreo 2,10 m de acolo.

118 minute mai tîrziu se afla la 10 metri de gara Saint-Lazare, la intrarea dinspre periferie, și se plimba în lung și în lat pe un traseu de 30 de metri cu un amic în vîrstă de 28

de ani, 1,70 m înălțime, care cîntărea 71 kg și care l-a sfătuit în 15 cuvinte să mute cu 5 centimetri în direcția zenitului un nasture de 3 centimetri diametru.

Partea subiectivă

Nu eram deloc nemulțumit de îmbrăcăminte mea în acea zi. Inauguram o pălărie nouă, destul de șmecheră, și un pardesiu pe care îl credeam deosebit. L-am întâlnit în fața gării Saint-Lazare pe X, care încearcă să-mi strice plăcerea, străduindu-se să-mi demonstreze că acest pardesiu este prea răscroit și că ar trebui să-i mai pun un nasture. Totuși, nu a îndrăznit să se lege de pălăria mea.

Puțin mai înainte, am aranjat cum nu se poate mai bine un soi de mîrlan care mă îmbrîncea dinadins, de fiecare dată cînd trecea lumea, la coborîre sau la urcare. Asta se întîmpla într-unul dintre acele imunde autobuze care se umplu de plebe chiar la orele la care trebuie să consimt a le utiliza.

Altă subiectivitate

Era astăzi în autobuz, lîngă mine, pe platformă, unul dintre mucoșii ăia cum nu s-au mai pomenit, din fericire, altfel aș sfîrși prin a omorî unul. Țsta, un puțoi la vreo douăzeci și șase, treizeci de ani, mă enerva, nu atît cu gîtul lui lung de curcan jumulit, cît prin soiul ăla de panglică de la pălăria lui, redusă la un fel de sfoară vînată. Ah! Mizerabilul! Cît putea să mă dezguste! Cum era multă lume în autobuzul nostru la acea oră, am profitat de înghesuiala de la urcare și coborîre ca să-i mai înfig cîte-un ghiont în coaste. A sfîrșit prin a o șterge ca un laș, înainte de a mă hotărî să-l calc puțin pe țurloaie ca să-i fac pedichiura. I-aș mai fi spus, ca să-l ofensez, că îi lipsește un nasture de la pardesiul ăla al lui prea răscroit.

Povestire

Într-o zi, pe la amiază, aproape de parcul Monceau, pe platforma din spate a unui autobuz aproape plin al liniei S (astăzi 84) am observat un personaj cu gâtul foarte lung care purta o pălărie de fetru moale, avînd în jur un șnur împletit în loc de panglică. Acest individ îl interpelă deodată pe vecinul lui, pretinzînd că acesta îl călca intenționat de fiecare dată cînd urcau sau coborau călători. Abandonă de altfel repede discuția pentru a se arunca asupra unui loc care se eliberase.

Două ore mai tîrziu l-am revăzut în fața gării Saint-Lazare discutînd aprins cu un prieten care îl sfătua să-și micșoreze răscoiala pardesiului, mutîndu-și puțin nasturele de sus la un croitor priceput.

Cuvinte compuse

Eu plat-de-autobuz-formam co-multi-tudinamente într-un spațiu-timp lutețio-meridienal și mă învecinam cu un lungît șnurînjurpălăriat mucos. Care îi spuse unui anonimoarecare: „Mă îmbrîncișepare“. Acestea împrôșcate, se loceliberă nesățios. Într-o spațiotemporalitate posterioară, l-am revăzut piață sfîntlăzărind cu un X care îi spunea: ar trebui sășinastureadaugi pardesiului. Și îi decexplica.

Negativități

Nu era nici vapor, nici avion, ci mijloc de transport terestru. Nu era nici dimineață, nici seară, ci amiază. Nu era nici copil, nici bătrîn, ci un tînăr. Nu era nici panglică, nici sfoară, ci șnur împletit. Nu era nici procesiune, nici bătaie, ci busculadă. Nu era nici amabil, nici rău, ci furios. Nu era nici adevăr, nici minciună, ci pretext. Nu era unul care stătea în picioare, nici unul care zăcea, ci un doritor de a se așeza.

Nu era nici în ajun, nici a doua zi, ci chiar în acea zi. Nu era nici Gara de Nord, nici gara Lyon, ci gara Saint-Lazare. Nu era nici o rudă, nici un necunoscut, ci un prieten. Nu era nici insultă, nici batjocură, ci un sfat vestimentar.

Animism

O pălărie moale, maro, despicăată, cu borurile lăsate, înconjurată cu o împletitură de șnur, o pălărie se ițea printre celelalte, tresălțînd numai la denivelările transmise de roțile vehiculului automobil care o transporta pe ea, pălăria. La fiecare oprire du-te-vino-ul călătorilor îi dădea mișcări laterale, uneori destul de puternice, ceea ce sfîrși prin a o supăra pe ea, pălăria. Își exprimă mînia prin intermediul unei voci umane adăugate ei de o masă de carne dispusă structural în jurul unei cvasisfere osoase perforate de cîteva găuri care se găsea sub ea, pălăria. Apoi se duse deodată să se așeze, pălăria.

O oră sau două mai tîrziu am revăzut-o mergînd la vreun metru șaizeci și șase deasupra solului, în lung și în lat, prin fața gării Saint-Lazare pe ea, pălăria. Un prieten o sfătuiă să-și mai pună un nasture la pardesiu... încă un nasture... la pardesiu... să îi spună asta... ei... pălăriei.

Anagrame

În S, la o roă de frîv, un pit de covr
uodăzeci șiseșa de nai, ce aeva un tîg rubțise
și o răpălie dîpomobită cu un drocon în loc
ed glapnică, se terca cu un lat rătăloc pe care
îl ucaza că îl pîminge dindasin. Astfel glîp-
nîndu-se, se crepîpită spre un col rilbe.

O ăro mai tzîriu, îl tînîlesc la Cuor ed
More, în fața răgii Tsian-Zalare. Rea cu un
varășto care îi snupea: „Ra bretui să-ți iam
iup un stanure la deparsiu“. Îi atăra unde (la
răscroială).

Distinguo

Într-un autobuz (care nu trebuie luat
drept un alt obuz), am sesizat (și nu am sele-
nizat) un individ (care nu este un ins vid) pe
cap cu o pălărie (și nu cu o bălărie) înconju-
rată cu un șnur împletit (și nu cu o pleată
șnuruită). El posedă (și nu se seda) un gît
prelung (și nu un rît dat la strung). Cum
mulțimea se împingea (nu că pingea se
mulțimea), un nou călător (și nu un bou cu
un tractor) îl deplasă pe sus-numitul (și nu
subsemnatul e învinuitul). Cesta horcăi (iar
nu cestălalt broscăi), dar văzînd un loc liber
(și nu făcînd un troc sever) se repezi spre el
(și nu se rebegi nițel).

Mai tîrziu, l-am zărit (și nu era zorit) în
fața gării Saint-Lazare (și nu a căii Salazar),
vorbind cu un amic (și nu hăpăind un mizi-
lic) despre un nasture al paltonului (care nu
trebuie confundat cu un plasture al nasolului
său).

Homeoteleute

Pe o zi de caniculă, într-o vehiculă care mă circulă, gesticulă una funambulă cu țeasta minusculă, cu mandibulă în virgulă și cu capitulă ridiculă. Una somnambulă îl busculă și-l anulă, celălalt articulă: „Mă, Bulă“, dar își disimulă o scrupulă, reculă, capitulă și pe un loc liber se așezulă.

Peste o ceasulă, în față la gărulă Saint-Lăzulă l-am văzulă că disculă despre o năstulă, o năstulă de pardesulă.

Scrisoare oficială

Am onoarea de a vă informa asupra următoarelor fapte, cărora am putut să le fiu martor pe cât de imparțial, pe atît de oripilat.

În acea zi, în preajma amiezii, mă aflam pe platforma unui autobuz care urca strada Courcelles spre piața Champerret. Sus-numitul autobuz era plin, mai mult chiar decît plin, aș îndrăzni să spun, căci taxatorul acceptase mai mulți privilegiați fără vreun motiv valabil și înduplecat de o cumsecădenie exagerată care îl făcea să depășească regulamentele și care, ca urmare, friza indulgența. La fiecare oprire, du-te-vino-ul călătorilor care coborau și urcau inevitabil provoca o anumită busculadă, care îl incită pe unul dintre acești călători să protesteze, nu însă fără timiditate. Trebuie să spun că se duse să se așeze de îndată ce lucrul fu posibil.

Voi adăuga acestei scurte povestiri următorul addendum: am avut ocazia să-l observ pe acest călător la cîtva timp după aceea în

compania unui personaj pe care nu l-am putut identifica. Conversația pe care o purtau cu însuflețire părea să aibă legătură cu chestiuni de ordin estetic.

Acestea fiind date, vă rog să binevoiți a-mi indica, domnule, concluziile pe care trebuie să le trag din aceste fapte și atitudinea pe care vi se pare că ar trebui s-o adopt în conduita vieții mele ulterioare.

În așteptarea răspunsului dumneavoastră, vă asigur cel puțin, domnule, de deplina mea considerație.

Rugăm inserați

În noul său roman, tratat cu verva care îi este caracteristică, celebrul romancier X, căruia îi datorăm deja atâtea capodopere, s-a străduit să nu aducă în scenă decât personaje bine conturate și acționând într-o atmosferă pe înțelesul tuturor, mari și mici. Intriga se învîrte, așadar, în jurul întâlnirii într-un autobuz a eroului acestei istorii cu un personaj destul de enigmatic care se ceartă cu primul venit. În episodul final, vedem acest misterios individ ascultînd cu cea mai mare atenție sfaturile unui prieten, maestru în dandism. Totul lasă impresia fermecătoare că romancierul X l-a cizelat cu un deosebit succes.

Onomatopee

Pe platforma, plat, plat, plat a unui autobuz, tuf, tuf, tuf al liniei S (pentru care sunt făcuți acei șerpi care șuieră deasupra), era vreo douăsprezece, ding, ding, dong, un efeb ridicol, ptiu, ptiu care avea o pălărie din alea fui, se întoarce (vrrum, vrrum) deodată spre vecinul său cu un aer mînios, mîr, mîr și îi zice, hm, hm: „Mă împingeți dinadins, domnule“. Și pac. În plus, zvîrr, se aruncă asupra unui loc și se așază, bum.

În aceeași zi, puțin mai târziu, ding, ding, dong îl revăd în compania unui alt efeb, ptiu, ptiu care îi vorbea despre un nasture de pardesiu (brr, brr, brr, deci nu era chiar atît de cald...).

Și pac.

Analiză logică

Autobuz.

Platformă.

Platformă de autobuz. Acesta este locul.

Amiază.

Aproximativ.

Pe la amiază. Acesta este timpul.

Călători.

Ceartă.

O ceartă între călători. Aceasta este acțiunea.

Bărbat tînăr.

Pălărie. Gît lung, subțire.

Un tînăr cu pălărie și șnur împletit în jur. Acesta este personajul principal.

Oarecine.

Un oarecine.

Un oarecine. Acesta este personajul secundar.

Eu.

Eu.

Eu. Acesta este al treilea personaj. Naratorul.

Cuvinte.
Cuvinte.
Cuvinte. Aceasta s-a spus.
Loc liber.
Loc ocupat.
Un loc liber, apoi ocupat. Acesta este rezultatul.
Gara Saint-Lazare.
O oră mai târziu.
Un prieten.
Un nasture.
Altă propoziție auzită. Aceasta este concluzia.
Concluzie logică.

Insistență

Într-o zi, spre amiază, m-am urcat într-un autobuz aproape plin al liniei S. Într-un autobuz aproape plin al liniei S era un tânăr destul de ridicol. Am urcat în același autobuz ca și el și acest tânăr, urcat înaintea mea în același autobuz al liniei S aproape plin, spre amiază, purta pe cap o pălărie pe care am găsit-o extrem de ridicolă, eu, care urcasem în același autobuz ca și tânărul, pe linia S, într-o zi, spre amiază.

Această pălărie era înconjurată de un soi de șnur împletit ca acela al unei decorații și tânărul care o purta, această pălărie – și acest șnur –, se găsea în același autobuz ca și mine, un autobuz aproape plin pentru că era spre amiază; și, sub această pălărie al cărei șnur îl imita pe acela al unei decorații, se alungea o față urmată de un gât lung-lung. Ah! cât era de lung gâtul acestui tânăr care purta o pălărie înconjurată de un șnur de decorație, într-un autobuz al liniei S, într-o zi, spre amiază.

Înghesuiala era maximă în autobuzul care ne transporta spre capătul liniei S într-o zi spre amiază, pe mine și pe acest tânăr care avea un gît lung sub o pălărie ridicolă. Din ciocnirile care se produceau rezultă brusc un protest care emana dinspre acest tânăr care avea un gît atât de lung pe platforma unui autobuz al liniei S, într-o zi, spre amiază.

Fu formulată o acuzație cu un glas pierit, de demnitate rănită, pentru că pe platforma unui autobuz S un tânăr avea o pălărie înzestrată cu un șnur de decorație de jur-împrejur și un gît lung; se eliberă numaidecît un loc în acest autobuz de pe linia S, aproape plin pentru că era amiază, loc ce fu ocupat imediat de tânărul cu gît lung și pălărie ridicolă, loc pe care îl rîvnea pentru că nu mai voia să fie înghesuit pe această platformă de autobuz, într-o zi, spre amiază.

Două ore mai târziu l-am revăzut în fața gării Saint-Lazare pe acest tânăr pe care îl remarcasem pe platforma unui autobuz de pe linia S în aceeași zi, spre amiază. Era cu un tovarăș de același soi, care îi dădea un sfat referitor la un anumit nasture al pardesiului său. Celălalt îl asculta cu atenție. Celălalt, adică acest tânăr care avea un șnur de decorație în jurul pălăriei și pe care l-am văzut într-un autobuz al liniei S într-o zi, către amiază.

Ignoranță

Păi, habar n-am ce vor ăștia de la mine. Da, am luat S-ul spre amiază. Era lume? Firește, la ora aia. Un tânăr cu pălărie moale? Tot ce se poate. Io nu mă uit sub nasul oamenilor. Mi se rupe. Un soi de șnur împletit? În jurul pălăriei? Aș vrea să fie asta o curiozitate, dar altfel pe mine asta nu mă impresionează. Un șnur împletit... S-o fi certat cu alt domn? Se întâmplă de-astea.

Și să-l fi văzut apoi din nou peste o oră sau două? De ce nu? Există chestii și mai ciudate în viață. Îmi amintesc, de exemplu, că taică-meu îmi povestea adesea că...

Trecut nedefinit

Am luat autobuzul spre Poarta Champerret. Era lume multă, tineri, bătrâni, femei, militari. Am plătit și apoi m-am uitat în jur. Nu era foarte interesant. Am sfârșit totuși prin a remarca un tânăr cu gîtul prea lung. M-am uitat la pălăria lui și am văzut că în loc de panglică avea un șnur împletit. S-a produs cîte-o busculadă de fiecare dată când a urcat un nou călător. N-am spus nimic, dar tânărul cu gîtul lung s-a luat totuși de vecinul lui. Nu am auzit ce i-a spus, dar s-au privit cu dușmănie. Atunci tânărul cu gîtul lung s-a dus să se așeze în grabă.

Întorcîndu-mă de la Poarta Champerret, am trecut prin fața gării Saint-Lazare. L-am văzut pe tipul meu discutînd cu un amic. Țsta i-a arătat cu degetul un nasture chiar deasupra răscoielii pardesiului. Apoi autobuzul a pornit și nu i-am mai văzut. Stăteam pe scaun și nu m-am mai gîndit la nimic.

Prezent

La amiază, căldura se înfășoară în jurul picioarelor călătorilor cu autobuzul. Pentru ca, așezat la capătul unui gît lung, un cap prost, împodobit cu o pălărie grotescă, să ajungă să se înfierbînte și numaidecît să bășească o ceartă. Ca să se fisîie de altfel iute, într-o atmosferă grea pentru a mai duce de la gură la ureche încă prea vioaie ocări definitive. Apoi se așază înăuntru, la răcoare.

Mai tîrziu pot să se ridice, în fața gărilor cu peron dublu, probleme vestimentare apropo de vreun nasture pe care degete sli-noase de sudoare îl frămîntă cu siguranță de sine.

Perfect simplu

Fu amiază. Călătorii urcară în autobuz. Fu înghesuială. Un tânăr domn avu pe cap o pălărie înconjurată cu un șnur, nu cu o panglică. Și un gît lung. Se plînse vecinului său de loviturile pe care acesta i le administra. De îndată ce zări un loc liber, se aruncă spre el și se așeză.

Îl zării mai târziu în fața gării Saint-Lazare. Purtă un pardesiu, iar un tovarăș ce se găsi pe-acolo îi făcu această observație: trebui pus încă un nasture.

Imperfect

Era amiază. Călătorii urcau în autobuz. Era înghesuială. Un tânăr domn avea pe cap o pălărie înconjurată cu un șnur, nu cu o panglică. Și un gît lung. Se plîngea vecinului său de loviturile pe care acesta i le administra. De îndată ce zărea un loc liber se arunca spre el și se așeza.

Îl zăream mai târziu în fața gării Saint-Lazare. Purta un pardesiu, iar un tovarăș ce se afla acolo îi făcea această observație: era necesar încă un nasture.

Alexandrini

Odată,-n autobuzul litera S purtînd
Văzui o panaramă un hram ciudat purtînd
Nu ştiu ce soi era; turbanu-n cap purtat
Nu panglică avea, ci şnur înfăşurat.
Țipa tînăru-acesta cu-alură insipidă
– Gîtu-i fără măsură, suflarea lui, fetidă –
Fiîndc-un cetăţean care părea major
Îl lovea, zicea el, cînd vre-un călător
Se ridica-ntr-un suflet şi, de-oră fugărit,
Spera să ia dejunu-n al său cămin cinstit.
Nu fu deloc scandal şi tristul oarecare
O şterse spre-un loc liber, nu mai stătu-n
picioare.
Cînd mă-ntorsei atuncea spre malul stîng,
domol,
Din nou zării pe-acelaşi personaj nasol
Şi însoţit de-o zebra, un dandy imbecil:
„Un nasture aicea? Parol! Hai, c'eşti copil?“

Poliptote

Mă sui în autobuzul plin de contribuabili
care dădeau bănuţi unui contribuabil ce avea
pe burta sa de contribuabil o cutiuţă care
contribuia la a permite celorlalţi contribuabili
să-şi continue traseul de contribuabili. Observ
în autobuzul ăsta un contribuabil cu gît lung
de contribuabil şi al cărui cap de contribuabil
susţine o pălărie moale de contribuabil încinsă
cu un şnur cum neam de contribuabil n-a
purtat. Deodată, numitul contribuabil inter-
pelează un contribuabil vecin, reproşîndu-i
amar că îl calcă dinadins pe picioarele lui de
contribuabil, de fiecare dată cînd alţi contri-
buabili urcă sau coboară din autobuzul pentru
contribuabili. Apoi mîniosul contribuabil
merge să se așeze pe locul pentru contribu-
bili, pe care tocmai îl lăsase liber un alt contri-
buabil. Cîteva ore de contribuabil mai tîrziu,
îl zăresc în contribuabila Cour de Rome, în
compania unui contribuabil care-i dădea sfa-
turi de eleganţă pentru contribuabili.

Afereze

Cai obuz ători. Marcat un năr l ui t e mă-
na u el al ei rafe i re rta o lărie u n nur letit. A
uat la artă u n alt lător, proșîndu-i că îl că pe
oare unci înd ca și bora me. Oi se se să șeze
ci un oc ra ber.

Du-mă pe tea ngă, am rit limbîndu-se în
lung și în lat cu un mic care îi dea turi de
ganță îndu-i mul ture de a desiu.

Apocope

Ur într-un autobu plin de călăto. Obser
un tîna al că gît seamă cu cel al gira și care
poar o pălă cu șnu. Se mîni pe un călă, îi
repro că îl cal pe picio de fieca da cînd ur sau
cobia cineva. Apoi se așa, căci u lo e libe.

Înapo mă stî, îl obser plim în su și-n jo cu
un ami care îi dă sfa de elega arăt pri nastu
de la parde său.

Sincope

Am urcat într-un autobz plinde clători. Am rarcat un tnăr cu astorunrafă și pălășnur. S-a certt cu alt căltr căci îi reșă că îl călpicioare. Apoi a ocpat un scan elbrat.

Făcîndrum sensvers, îl zăresc la Courome țind o lție de ganță avbect un nasture.

Io

Io înțeleg asta: un tip care se încăpățînea-ză să vi se urce pe țurloaie, vi se rupe. Dar după ce a protestat să se ducă să se așeze ca nesimțitu', p-asta io n-o mai înțeleg. Io am văzut asta alaltăieri pe platforma din spate a unui autobuz S. Găseam că tînărul acela avea gîtul cam lung și de asemenea șnuru' ăla pe care îl avea în jurul pălăriei mi s-a părut cam fistichiu. Io n-aș îndrăzni niciodată să mă plimb cu așa ceva pe cap. Dar, cum vă spun, după ce s-a luat în clanță cu un alt călător care i se plimba pe picioare, tipu' s-a dus să se așeze de urgență. Io i-aș fi tras o carabă jegomanului care mi s-ar fi urcat pe picioare.

Sunt lucruri ciudate în viață, vă spun io, numai munții nu se întîlnesc niciodată. Două ore mai tîrziu îl întîlnesc iar pe individu' ăsta. Și-l văd în fața gării Saint-Lazare. Îl văd – vă spun – cu un amic de teapa lui care îi spu-nea, vă spun io că l-am auzit: „Ar trebui să-ți pui nasturele aici“. Da, l-am văzut io bine, îi arăta nasturele de sus.

Exclamații

Ia uite! Amiază! Vreme de luat autobuzul!
Ce de lume! Ce de lume! Ce înghesuială!
Nostim! băiatu' ăla de colo! ce meclă! și ce
gît! șaptezeci și cinci de centimetri! pe puțin!
și șnurul! șnurul! nu mai văzusem! e cel mai
nostim! șnuru' ăla! în jurul pălăriei! Un șnur!
Nostim! absolut nostim! da' uite-l cum
răcnește! tipu' cu șnur! la un vecin! ce îi
povestește! Celălalt! l-ar fi călcat pe picioare!
Își dau la ochi! sigur că da! ba nu! ba da! dă-i!
dă-i! umflă-i ochiu'! sari pe el! pocnește-l!
trage-i! umflă-l! dă-i finuț! ba nu! se dezum-
flă! tipul! cu gît lung! cu șnur! se repede la un
loc liber! da! tipu'!

Ei bine! așa-i! nu! nu mă înșel! el e! acolo!
la Cour de Rome! în fața gării Saint-Lazare!
se plimbă de colo-colo! cu altul! și ce-i po-
vestește celălalt! că ar trebui să-și mai pună
un nasture! da! un nasture la pardesiu! La
pardesiu!

Deci

Deci autobuzul a sosit. Deci am urcat.
Deci am văzut un cetățean care mi-a atras
atenția. Deci i-am văzut gîtul lung și am
văzut și șnurul din jurul pălăriei lui. Deci a
început să îl înjure pe vecinul său care îl călca
decu pe picioare. Deci s-a dus să se așeze.

Deci, mai târziu, l-am văzut din nou la
Cour de Rome. Deci era cu un amic. Deci
amicul îi spunea: ar trebui să-ți mai pui un
nasture la pardesiu. Deci.

Sforăitor

La ora cînd încep să se desfacă degetele roz ale aurorei urcai ca o săgeată iute într-un autobuz cu statură puternică și cu ochi de vacă al liniei S cea cu traseu sinuos. Am remarcat, cu precizia și acuitatea indianului pe cărarea războiului, prezența unui tînăr al cărui gît era mai lung decît al girafei cu mers sprinten și a cărui pălărie de fetru moale, despiciată, era împodobită cu un șnur, ca a eroului unui exercițiu de stil. Funesta Vrajbă cu țîțe de scroafă veni cu gura ei otrăvită de o porcărie de pastă de dinți, Vrajbă, zic, veni să-și semene virusul viclean între acest tînăr cu gît de girafă și cu șnur în jurul pălăriei și un călător cu mină nehotărîtă și făinoasă. Acesta i s-a adresat așa: „Ia zi, răule, s-ar zice că mă calci dinadins pe picioare!“ Acestea fiind spuse, tînărul cu gît de girafă și cu șnur în jurul pălăriei se duse repede să se așeze.

Mai tîrziu, la Cour de Rome cea cu maiestuoase proporții, îl zării din nou pe tînărul cu gît de girafă și cu șnur în jurul pălăriei, însoțit de un amic, arbitru al eleganței, care profera această critică pe care am putut să o aud cu urchea mea ageră, critică adresată hainei celei mai de deasupra a tînărului cu gît de girafă și cu șnur în jurul pălăriei: „Ar trebui să-ți micșorezi răscoiala prin adăugarea sau ridicarea unui nasture la marginea circulară“.

Vulgar

Să tot fi fost trecut de amiază când am putut să urc în sî. Urc deci și cum scot lozu' dă bilet iacătă un gagiu cam fraier cu gîtu' telescopic și un soi dă sfoară în jur la pălărie. Belesc ochii la el că-mi pare cam fraier, când gagiu să ia dă ăl dă lîngă el. Ascultați, face el, nu puteți fi mai atent, zice, de parcă ar boci, c-o faceți expré, faceți mișto dă mine, că mă călcați tot timpu' pă bătători, zice. La asta, umflîndu-i-se pipota, se așeză. Ca un fraier.

Dau mai tîrziu pe la Cour de Rome și-l găsesc măcăind cu un alt fraier ca el. Ascultă, face ăla, ar trebui să-ți pui un nasture la jentilică.

Interogatoriu

— La ce oră din acea zi a trecut autobuzul liniei S de douăsprezece și 23 spre poarta Champerret?

— La douăsprezece și 38.

— Era multă lume în mai sus menționatul autobuz al liniei S?

— Stivă.

— Ce ați remarcat ciudat?

— Un ciudat care avea un gît foarte lung și un șnur în jurul pălăriei.

— Comportamentul lui era la fel de deosebit ca și ținuta și anatomia lui?

— La început nu; era normal, dar pînă la urmă s-a dovedit a fi cel al unui ciclotimic paranoic ușor hipotensiv, într-o stare de iritabilitate hipergastrică.

— Cum se manifesta? Prin ce se traducea aceasta?

— Ciudatul în cauză își interpelă vecinul pe un ton plîngăreț, întrebîndu-l dacă nu

cumva îl călca intenționat pe picioare de fiecare dată când urcau sau coborau călători.

— Acest reproș era întemeiat?

— Nu am cunoștință de acest lucru.

— Cum s-a terminat acest incident?

— Prin plecarea precipitată a tînărului, care s-a dus să ocupe un loc liber.

— Acest incident a avut vreo continuare?

— În mai puțin de două ore.

— În ce a constat această continuare?

— În reapariția acestui individ în calea mea.

— Unde și cum l-ați revăzut?

— Trecînd cu autobuzul prin fața Cour de Rome.

— Ce făcea acolo?

— Lua consultații în materie de eleganță.

Comedie

ACTUL ÎNTÎI

Scena I

(Pe platforma din spate a unui autobuz S, într-o zi, pe la amiază.)

CONTROLORUL: Banii, vrog.

(Niște călători îi dau banii.)

Scena a II-a

(Autobuzul se oprește.)

CONTROLORUL: Să facem loc la coborîre. Priorități? O prioritate. E plin. Țîr, țîr, țîr.

ACTUL AL II-LEA

Scena I

(Același decor.)

PRIMUL CĂLĂTOR *(tînăr, cu gîtul lung, cu șnur în jurul pălăriei)*: S-ar spune, domnule, că o faceți intenționat, mă călcați pe picior de fiecare dată când trec oameni.

AL DOILEA CĂLĂTOR (*ridică din umeri*).

Scena a II-a

(*Un al treilea călător coboară.*)

PRIMUL CĂLĂTOR (*adresându-se publicului*):
Grozav! Un loc liber! M-am dus! (*se năpustește
asupra lui și se așază.*)

ACTUL AL III-LEA

Scena I

(*La Cour de Rome.*)

UN TÎNĂR ELEGANT (*către primul călător,
acum pieton*): Ți-e prea largă răscoiala par-
desiului. Ar trebui s-o închizi puțin mutînd
nasturele de sus.

Scena a II-a

(*Într-un autobuz S care trece prin fața Cour de
Rome.*)

AL PATRULEA CĂLĂTOR: Ia uite, tipul care
era înainte în autobuz cu mine și se rățoia la
un om! Ciudată întîlnire! Voi face din ea o
comedie în proză, în trei acte.

Aparteuri

Autobuzul sosi ticsit de călători. *De nu l-aș
scăpa, noroc că mai e un loc și pentru mine!* Unul
dintre ei *parcă-i o pușculiță caraghioasă cu gîtul
ăla fără capăt* purta o pălărie de fetru moale
înconjurată de un fel de cordeluță în locul
panglicii *ce măreț arată și deodată începu ce i-o
fi venit să se răstească la un vecin ăsta nici nu-i
atent la ce-i spune* căruia îi reproșa că îl calcă
intenționat *se pare că are chef de harță, da' o să se
dezumfle pe picioare.* Dar cum se ivi un loc
liber *ia uite, ce spuneam,* îi întoarse spatele și
fugi să-l ocupe.

După vreo două ore *a naibii coincidență,* se
afla la Cour de Rome în compania unui pri-
eten *un mitocan de teapa lui* care îi arăta cu
degetul un nasture al pardesiului *oare ce poate
să-i spună?*

Parecheze

Pe tribuna busterioară a unui buz care transbuza spre o bestinație puțin bucolică a borocraților aburiți, un burlesc funambul cu obrazii bucălați departe de bust și cu băscălia fără bandă făcu brusc tapaj împotriva unui burgrav care îl buscula: „Boule, ăsta-i un abuz!“ Atribuindu-și un taburet, își buși curul pe el ca un obuz într-o cambuză.

Bulterior, într-un conciliabul, aburcă următoarea stibulație: „La naiba! Acest boton globulos îți îmbucă prost burnuzul!“

Fantomatic

Noi, străjerii de la Plaine Monceau, avem onoarea de a da seamă de inexplicabila și nefasta prezență în vecinătatea porții estice a parcului Alteței Sale Regale Monseniorul Philippe, venerabil duce de Orléans, în astăzi de șaisprezece mai una mie șapte sute optzeci și trei, a unei pălării cu o formă neobișnuită și mărginită de un soi de cordon împletit. În consecință, am constatat apariția bruscă sub numita pălărie a unui tânăr cu un gât de o lungime extraordinară și îmbrăcat, fără îndoială, după portul chinez. Însăpăimîntătoarea înfățișare a acestui tip ne îngheță sîngele și ne preîntîmpină fuga. Arătarea asta rămase cîteva clipe nemișcată, apoi se agită bombănind, de parcă ar fi respins tovărășia altor arătări nevăzute, dar pe care le simțea pe aproape. Deodată, atenția îi fu atrasă de un pardesiu și îl auzirăm murmurînd după cum urmează: „Lipsește un nasture, lipsește un nasture“. Porni apoi la drum și o luă spre

Pepinieră. Atrăși fără voia noastră de ciudățenia acestui fenomen, îl urmărim în afara teritoriului ce se afla sub jurisdicția noastră și ajunserăm toți trei, cu tot cu arătarea și cu pălăria, într-o grădiniță părăsită, dar plantată cu salată. O placă albastră, de sorginte necunoscută, dar de bună seamă diavolească, purta inscripția „Cour de Rome“. Tipul se mai agită încă vreo câteva minute, mormăind: „A vrut să mă calce pe picioare“. Și atunci dispărură, mai întâi el și, după puțin timp, și pălăria lui. După ce am încheiat procesul verbal al acestei lichidări, m-am dus să beau o halbă la Petite-Pologne.

Filosofic

Doar marile orașe îi pot prezenta spiritua-
lității fenomenologice esențialitățile coinci-
dențelor temporale și neprobabiliste. Filoso-
ful care urcă uneori în inexistențialitatea
futilă și utilitară a unui autobuz S poate ob-
serva acolo, cu luciditatea ochiului său pine-
al, aparențele fugitive și decolorate ale unei
conștiințe profane afectate de stigmatul
gâtului lung al vanității și de cel al șnurului
pălăresc al ignoranței. Această materie fără
entelhie veritabilă se lansează uneori în im-
perativul categoric, cu elanul său vital și
recriminativ, împotriva irealității neoberke-
leyene a unui mecanism corporal neîngreu-
nat de conștiință. Această atitudine morală îl
antrenează atunci pe cel mai inconștient
dintre cei doi spre o spațialitate vidă, unde se
descompune în elementele sale prime și
contorsionate.

Cercetarea filosofică continuă normal, prin întâlnirea întâmplătoare, dar anagogică a aceleiași ființe, însoțite de replica sa neesențială și croitoricească, care îl sfătuiește numenal să transpună pe planul înțelegerii conceptul de nasture de pardesiu, așezat sociologic prea jos.

Apostrofă

O, stilou cu penița de platină, fie ca mersul tău grăbit și de neoprit să traseze pe foaia cu revers de satin glifele alfabetice care le vor transmite oamenilor cu ochelari strălucitori povestea narcisiacă a unei duble întâlniri cu cauze autobuzilistice. Mîndru alergător al visurilor mele, cămilă fidelă a încercărilor mele literare, fîntînă solidă a cuvintelor numărate, cîntărite și alese, descrie curbele lexicografice și sintactice care vor forma grafic narațiunea trecătoare și derizorie a faptelor și gesturilor acestui tînăr care într-o zi a luat autobuzul S fără să presimtă că va deveni eroul nemuritor al laborioaselor mele lucrări de scriitor. Pirpiriule cu gît lung dominat de o pălărie înconjurată de un șnur împletit, potaie turbată, morocănoasă și lașă care, evitînd scandalul, fugiși repede să-ți așezi dosul culegător de șuturi pe o banchetă de lemn aspru, bănuiai tu acest destin retoric cînd, în fața gării Saint-

Lazare, ascultai cu urechea exaltată sfaturile de croitor ale unui personaj, inspirate de nasturele de sus al pardesiului tău?

Neîndemînatic

Nu sînt obișnuit să scriu. Nu știu. Mi-ar plăcea foarte mult să scriu o tragedie sau un sonet sau o odă, dar există reguli. Nu-mi plac chestiile astea! Asta nu-i pentru amatori. Toate acestea sunt deja foarte prost scrise. În fine. În orice caz, am văzut astăzi ceva ce aș dori să aștern în scris. A așterne în scris nu mi se pare un lucru măreț. Țsta trebuie să fie unul dintre clișeele care îi îndepărtează pe lectori cînd citesc pentru editorii care caută originalitatea care li se pare lor necesară în manuscrisele pe care editorii le publică după ce au fost citite de cititorii cărora clișeele de genul „a așterne în scris“ le displac, ceea ce e totuși ceea ce aș vrea să fac din ceva ce am văzut astăzi, chiar dacă nu sunt decît un amator pe care regulile tragediei, ale sonetului sau ale odei îl încurcă, căci nu sunt obișnuit să scriu. La naiba, nu știu cum am făcut, dar iată-mă ajuns iar la început. N-o s-o mai scot niciodată la capăt. Păcat! Să

luăm taurul de coarne. Încă o platitudine. Și, în plus, flăcăul ăla n-avea nimic care să aducă a taur. Stai, că nu-i rău. Dacă aș scrie: să luăm filfizonul de șnurul pălăriei lui de fetru moale pusă pe un gît lung, poate că asta ar fi original. Poate că asta m-ar ajuta să cunosc domni din Academia Franceză, de la Flore și de pe strada Sébastien Bottin. Și de ce n-aș face progrese pînă la urmă? Numai scriind devii scriitorăș. Asta-i tare. În orice caz, îți trebuie măsură. Tipului de pe platforma autobuzului îi lipsea măsura cînd a început să urle la vecinul lui sub pretext că acesta din urmă îl călca pe picioare de fiecare dată cînd se înghesuiau pentru a face loc să urce sau să coboare călători. Cu atît mai mult cu cît, după ce a protestat astfel, s-a și grăbit să se așeze de îndată ce a văzut un loc liber, ca și cum s-ar fi temut de lovituri. Ia te uită, am povestit deja jumătate din istorioara mea. Mă întreb cum am făcut. E totuși plăcut să scrii. Dar rămîne ce e mai greu. Ce e mai complicat. Tranziția către cealaltă jumătate. Cu atît mai mult cu cît nu există nici o tranziție. Prefer să mă opresc.

Dezinvolt

I

Urc în autobuz.

— Merge la Poarta Champerret?

— Da' nu știți să citiți?

— Scuzați.

Îmi compostează biletele pe burtă.

— Poftim.

— Mulțumesc.

Mă uit în jurul meu.

— Ia te uită, dumneavoastră!

Are un fel de șnur în jurul pălăriei.

— Nu puteți să fiți mai atent?

Are un gît foarte lung.

— Ei, nu, că asta-i bună!

Și se și năpustește asupra unui loc liber.

— Ei bine.

Îmi spun.

Urc în autobuz.

— Merge pînă la Piața Contrescarpe?

— Nu știți să citiți?

— Scuzați.

Flașneta îi merge și îmi întinde biletele cu un aer de superioritate.

— Poftim.

— Mulțumesc.

Treceam prin fața gării Saint-Lazare.

— Ia te uită! Tipul de adineauri!

Ciulesc urechea.

— Ar trebui să-ți mai pui un nasture la pardesiu.

Îi arată unde.

— E prea răscroit pardesiul tău.

Asta așa e.

— Ei bine.

Îmi spun.

Parțial

După o îndelungă așteptare, autobuzul apăru, în sfârșit, de după colț și frînă lîngă trotuar. Cîteva persoane coborîră, altele urcară: eram una dintre acestea din urmă. Ne îngrămădirăm pe platformă, controlorul trase cu putere de o sirenă și vehiculul porni din nou. În timp ce decupam dintr-un carnet numărul de bilete pe care omul cu cutie mică avea să le composteze pe burtă, începui să-mi examinez vecinii. Doar bărbați. Nici o femeie. O privire dezinteresată, în cazul ăsta. Descoperii imediat crema acestui noroi circumscrit: un băiat de vreo douăzeci de ani care purta un cap mic pe un gît lung și o pălărie mare pe capul ăsta mic al lui și o sforicică smecheră în jurul pălăriei sale celei mari.

Săracu', îmi spun.

Nu era doar un amărît, era un răutăcios. Trecu de partea indignării, acuzînd un burghez oarecare că-i laminează picioarele la fiecare trecere a călătorilor care urcau sau

coborau. Celălalt îl privea cu severitate, cău-
tînd o replică șireată în repertoriul gata pre-
gătit pe care trebuia să-l trambaleze prin
diversele circumstanțe ale vieții, dar în acea
zi nu se prea regăsea în clasamentul lui. Cît
despre tînăr, temîndu-se de o pereche de
palme, profită de subita eliberare a unui loc
pentru a se năpusti să se așeze.

Coborîi înaintea lui și nu putui să conti-
nuu să-i urmăresc comportamentul. Îl dă-
dusem uitării, cînd, două ore mai tîrziu, eu
fiind în autobuz și el pe trotuar, îl revăzui la
Cour de Rome, la fel de lamentabil.

Se plimba de colo-colo cu un tovarăș care
trebuie că era mentorul său în materie de ele-
ganță și care îl sfătuia, cu o pedanterie de
dandy, să-și scurteze răscoiala pardesiului,
adăugîndu-i un nasture.

Săracu', mi-am spus.

Apoi, eu și autobuzul meu, ne conti-
nuarăm drumul.

Sonet

Cu șnur la pălărie, burlanul spîn și fin,
Un individ plăpînd un gît lung, trist ridică,
Se pregătește, iată, de zilnica colică
Să prind-autobuzul, cel mai adesea plin.

Și iată-apare-un zece sau poate chiar un S,
Platformă zuruindă în urma lui trăgînd,
În sînul ei minuscul mulțimea trambalînd,
Unde bogați perversi și-aprind trabucu-ades.

Iar tînăra girafă citată-n prima strofă,
Aicea cocoțată, se ia de un gagiu
Care, pretinde ea, provoac-o catastrofă.

Să iasă din belea, ochi un scaun gol
Și se-așeză. La-ntors, un tip bocciu,
Pornind de la un nastur, îl cerceta la țol.

Olfactiv

În acest S de amiază era, în afară de mirosul obișnuit, miros de popi, de răposați, de ouă, de gaițe, de topoare, de aici-zace, de cazuri, de aripi, de la dragoste la ură la bășini de cur, de aere detestate, de viermi goi, de dublu v și c-uri, de care emană acru, era o anumită mireasmă de gît lung juvenil, o ușoară transpirație de șiret împletit, o anume acreală de furie, o anumită duhoare lașă și constipată atît de marcante, că două ore mai tîrziu, cînd am trecut prin fața gării Saint-Lazare, le-am recunoscut și le-am decelat în parfumul cosmetic, la modă și croitoresc ce emana dintr-un nasture prost plasat.

Gustativ

Acest autobuz avea un anumit gust. Curios, dar incontestabil. Nu toate autobuzele au același gust. Așa se spune, dar e adevărat. E de-ajuns să încerci. Acesta – un S – pentru a nu ascunde nimic – avea o ușoară savoare de arahidă prăjită, ca să nu spun mai mult. Platforma avea aroma ei specială, de arahidă nu numai prăjită, ci și trecută. La un metru șaizeci deasupra trambulinei, o gurmandă – dar nu există așa ceva acolo – ar fi putut linge ceva acrișor ce era un gît de bărbat la vreo treizeci de ani. Și mai sus cu douăzeci de centimetri, palatului exersat i se prezenta rara degustare a unui șnur împletit, presărat cu cacao. Degustarăm apoi ciunga dispuței, castanele iritării, strugurii mîniei și ciorchinii amărăciunii.

Două ore mai tîrziu ajunserăm chiar la desert: un nasture de pardesiu... o adevărată alună.

Tactil

Autobuzele sunt plăcute la atingere, mai ales dacă le prinzi între coapse și le mîngîi cu ambele mîini, de la cap la coadă, de la motor spre platformă. Dar cînd ne găsim pe această platformă, atunci percepem ceva mai aspru și mai rigid care este tabla sau bara de sprijin, apoi ceva mai rotunjour și mai elastic care este o fesă. Uneori sunt două și atunci punem fraza la plural. Puteam de asemenea apuca un obiect tubular și palpitant ce scuipe sune te idioate sau, la fel de bine, o ustensilă cu spirale împletite mai fin ca un șirag de mătăni, mai mătăsoasă ca un fir de sîrmă ghimpată, mai catifelată ca o sfoară și mai subțire ca un cablu. O dată în plus putem atinge cu degetul tîmpenia umană, vîscoasă și cleioasă din cauza căldurii.

Apoi, dacă avem răbdare, o oră sau două, în fața unei gări pline de hopuri, se poate înmuia mîna călduță în răcoarea aleasă a unui nasture de plastic care nu e la locul său.

Vizual

În ansamblu este verde, cu un acoperiș alb, alungit, cu geamuri. Nu oricine ar putea face asta, geamurile. Platforma e fără culoare, jumătate gri, jumătate maro, dacă vrei. E, mai ales, plin de curbe, de grămezi de S, ca să zic așa. Dar pe la amiază – ca acum, oră de vîrf – e o încurcătură nostimă. Pentru a te descurca, ar trebui să scoți din magmă un dreptunghi ocru pal, să trîntești un oval gălbui la capăt, iar deasupra, lipit pe ocru închis, un clop care să pună în evidență un șnur împletit de culoare Siena arsă. Apoi îi futeam o pată de culoarea găinațului de gîscă pentru a reprezenta turbarea, un triunghi roșu pentru a reda furia și o pișorceală verzuie pentru a reda fierea și frica căcăcioasă.

După asta ți s-ar desena un parpalac bleumarin din ăla drăguț, mititel, delicat, cu, în partea de sus, chiar dedesubtul răscroieli, un simpatic năsturaș, mititel și delicat, desenat la mustață.

Auditiv

Măcăind și pîrțîind, S-ul vine scrișnind de-a lungul trotuarului tăcut. Trombonul soarelui bemoliza amiaza. Pietonii, cimpoaie strălucitoare, își făceau numărul. Unii urcau un semiton. Ceea ce era suficient pentru a-i propulsa spre poarta Champerret cu arcade încîntătoare. Printre aleșii gîfîitori, figura un tub de clarinet căruia nenorocirile vremurilor îi dăduseră formă umană și o perversitate de pălărier care îl făcea să poarte pe timpan un instrument ce semăna cu o chitară ce-și împletise corzile pentru a se face centură. Brusc, în mijlocul acordurilor minore ale călătorilor întreprinzători și călătoarelor consonante și al tremolourilor behăitoare ale taxatorului rapace, izbucnește o cacofonie burlescă în care mînia contrabasului se amestecă cu iritarea trompetei și groaza fagotului.

Apoi, după suspin, liniște, pauză și dublă pauză, izbucnește melodia triumfătoare a unui nasture pe cale de a trece la octava superioară.

Telegrafic

AUTOBUZ TICSIT STOP TNĂR GÎT LUNG PĂLĂRIE CERC ÎMPLETTIT APOSTROFARE CĂLĂTOR NECUNOSCUȚ FĂRĂ PRETEXT FONDAT STOP ÎNTREBARE DEGETE PICIOARE STRIVITE CONTACT CĂLCÎI PRETINS VOIT STOP TNĂR ABANDONEAZĂ DISCUȚIE PENTRU LOC LIBER STOP ORA PAISPREZECE PLACE ROME TNĂR ASCULTĂ SFATURI VESTIMENTARE TOVARĂȘ STOP MUTAT NASTURE STOP SEMNAT ARCTURUS.

Odă

În autobuz
în autobon
autobuz S
autobuson
care pe străzi
și pe tronson
și-urmează calea
ca-n șotron
lîngă Monceau
lîngă Monçon
într-o zi caldă,
zi beton,
un tip înalt
cu gît piron
poartă un clop
poart-un clapon
în autobuz
în autobon

Și și pe clop
și pe clapon
el are-un șnur,
are-un cordon
în autobuz
în autobon
lîngă palton
lîngă balon
e-o-nghesuială
de sezon
și acest puști
cu gît piron
răcnește-odat'
ca un claxon
căt-re-un lapsus
și un lapon
nici comodus
nici comodon
și-arată dinții
ca un con
pe-autobuz
pe-autobon
și tipu' înalt
cu gîtul piron
se-așază-n cur
se-așază-n fond
în busul S
și în buson
pe scaunul
pentru bizon

Pe scaunul
pentru bizon
și eu, poet
cu papion,
mai târzior,
stînd de planton
la Saint-Lazare
la Saint-Lazon
care-i o gară
și-un garon
l-am revăzut
pe filfizon
cu gîtul lung,
cu gît piron,
cu pardeson
cerea pardon
unui amic
unui nea Ion,
lîng-autobuz
lîng-autobon

De-astă istorie
ăst histrion
vă-nterează
vă-ntereson
să nu-ncetați
să nu-nceton
pînă-ntr-o zi
pînă-ntr-un zon

cînd într-un S
într-un buson
veți beli ochii
ca la urson
la tipu' înalt
cu gîtul piron
cu al lui clop
cu-al lui clapon
și-al lui nas ursuz
cu nasturon
în autobuz
în autobon
autobuz S
autobuson.

Permutări pe grupe crescătoare de litere

Zispr într-o zpepl eprîn mădin atfor aunui spate uzall autob Samîn iniei tuntî tîlni gîtul nărcu ungce preal opără purta conju rieîn unşnu ratăc etit rîmpl. Linter bruscî vecinu pelăpe etinzî lsănpr estadi ndcăac îlcalc nadin ioared ăpepic redată efieca causau cîndur ucălăt cobora ori. Onădeal elaband iddiscu tfelrap ruasear țiapent nloclib uncapeu er.

Emaitî rz cîtevaor ut dinnou in lamv ăz riî Sfînt înfaţ aga rinsîn tr ullază rp eî nflă că odiscuţi pri ete nc rată neasăişi areî is pu ere lesup mut en ast ardesiul erio ra lp ui.

Permutări pe grupe crescătoare de cuvinte

O într spre zi amiază, pe din platforma a spate autobuz unui liniei al am S, un întîlnit tînăr avea ce prea gît şi lung o purta înconjurată pălărie un de împletit şnur. Interpelă pe brusc îl pretinzînd că vecinul său călca dinadins acesta îl de fiecare pe picioare urcau sau dată cînd călători coborau. Altfel rapid discuţia îl abandonă de arunca pe un pentru a se loc liber.

L-am revăzut în cîteva ore mai tîrziu într-o discuţie aprinsă faţa gării Sfîntul Lazăr i spunea să-şi cu un prieten ce de sus al paradisiului mute un pic nasturele.

Elenisme

Într-un hiperautobuz plin cu petrolonauți am fost martirul acestei microrame într-o cronie de metafluență: un hipotip mai mult decît icosapig cu o tichie periciclată de o caloplegmă și o macrotrahelă eucilindrică anatemizează emfatic un efemer și anonim coate golidis care, din ceea ce pseudoafirma, îi epicălca pe bipode, dar, de îndată ce euriscopă o cenotopie, s-a peristrofat ca să se capulteze acolo.

Într-o cronie isteră, l-am estetizat în fața siderodromicei stathme hagiolazarice peripatetizînd cu un compantrop care îi simbola metachinezia unui omfal sfincter.

Mulțimi

În autobuzul S considerăm A mulțimea călătorilor așezați și $\hat{I}_p$ mulțimea călătorilor ce stau în picioare. La o anumită stație se găsește C_a , mulțimea călătorilor ce așteaptă. Fie U mulțimea călătorilor care urcă; e o submulțime a lui C_a și e ea însăși reuniunea lui U' , mulțimea călătorilor ce rămîn pe platformă, și a lui U'' , mulțimea celor care merg să se așeze. Demonstrați că mulțimea U'' este vidă.

Z este mulțimea zăltașilor și $\{z\}$ intersecția lui Z cu U' , redusă la un singur element. Ca urmare a surjecției stabilite de mulțimea picioarelor lui z cu mulțimea picioarelor lui y (un element oarecare al lui U' diferit de z), se produce o mulțime V de cuvinte pronunțate de elementul z . Mulțimea U'' devenind diferită de mulțimea vidă, demonstrați că ea are un element unic, z .

Fie acum C_a mulțimea pietonilor care se află în fața gării Saint-Lazare, $\{z\}$, $\{z'\}$ fiind intersecția lui Z cu C_a , N – mulțimea nasturilor pardesiului lui z , N' – mulțimea locurilor ce pot fi ocupate de mai sus numiții nasturi după părerea lui z' . Demonstrați că injecția din N în N' nu este o bijecție.

Definițional

Într-un mare vehicul automobil public de transport urban desemnat de a nouăsprezecea literă a alfabetului, un tânăr excentric care avea o poreclă primită la Paris în 1942, a cărui parte a corpului ce unește capul și umerii se întindea pe o anumită distanță și care purta pe extremitatea superioară a corpului un acoperământ de formă variabilă înconjurat de o panglică groasă încolăcită sub forma unei împletituri – acest tânăr excentric, așadar, imputându-i unui individ care se plimba de colo-colo vina ce consta în deplasarea picioarelor unul după altul peste ale lui, se puse în mișcare pentru a se așeza pe o piesă de mobilier făcută să te așezi, piesă de mobilier care fusese eliberată între timp.

O sută douăzeci de secunde mai târziu l-am văzut din nou în fața ansamblului de clădiri și de căi ferate în care se depozitează mărfuri, urcă și coboară călători. Un alt tânăr excentric care avea o poreclă primită la Paris,

în 1942, îi furniza opinii asupra a ceea ce ar fi indicat să faci cu un cerc de metal, os, lemn etc., acoperit sau nu cu stofă, care servește la încheierea hainelor, în cazul de față o haină bărbătească purtată pe deasupra.

Tanka

Autobuzul vine
Un ciudat cu pălărie urcă
O izbitură
Mai târziu în fața Saint-Lazare
E vorba de un nasture.

Vers liber

Autobuzul
plin
inima
goală
gîtul
lung
șnurul
împletit
picioarele
plate
plate și aplatizate
locul
gol

și neașteptata întîlnire de lîngă gara cu o mie
de lumini stinse
a acestei inimi, a acestui gît, a acestei
panglici, a acestor picioare,
a acestui loc liber
și a acestui nasture.

Translatare

În Y, la un orar de vîrtej. Un tipar la vreo treizeci și doi de anini, șăpcălie modestă cu sforărie înlocuind panglicăria, gătej prea lung, de parcă l-ai fi tras de el. Omenirea coboară. Tiparul în chestionar se înfurie pe un călăraș. Îi reproșează că-l împinge de fiecare dată cînd trece cineva, pe un ton plîngăreț care se vrea rău. Cum vede o locuință liberă se repede asupra ei.

Opt orare mai încolo îl întîlnesc în curba Roncq, în fața gargarei Saint-Dizier. E cu un pretenar care-i zice: „Ar trebui să-ți pui un nasture suplimentar la parașută“. Îi arată unde (la răscrăcărare) și pentru ce.

Lipogramă

Iată.

La stop autobuzul a stopat. A urcat un ciudat cu gîtul cam lung, purtînd în cap o pălăriuță cu șnur mătăsos. S-a poticnit în cracii unui gagiu a cărui călcătură, tropăială și bătătură s-au strîmbat dintr-o dată; apoi a sărit asupra unui loc și a ocupat o strapon-tină goală.

Mai tîrziu, în față la gara Sîn-Nușcum sau Sîn-Cumva, un amic îl anunța: „Ai la raglan un bumb pus cam sus“.

Asta-i.

Anglicisme

Uan dei spre middei am teicuit busul și sii un june man cu un greit nec și cu un het cu șnur less împletit kaind. Brusc, acest june man bicams creizi și achiuză un respectabăl sâr că-l calcă pe tăuz. Apoi ranează spre un sit anocupat.

O oră mai leităr îl sii āghein; mergea apāndaun în față la Seint Lazar steișān. Un frumușel îi dādea ādvais apropo de un batān.

Pro(s)teze

Bîntr-o dzi îspre hamiază, ăpe aplatforma
ldinapoi a dunui tautobuz, gnu ndeparte dde
eparcul Omonceaux lam premarcat hun stî-
năr acu pun sgît spreia plung, sce sexhiba co
spălărie gînconjurată pde vun sfiret tîmpletit.
Bdeodată, pacesta cîși pinterpelă avecinul
spretinzînd ocă bacesta cînadins mîl scâlca
spe rpicioare dde scîte zori burcau tsau sco-
borau scălători. Cel babandonă crapid ădis-
cuția spentru ca pse marunca spe bun bloc
cliber.

Scîteva hore pmai stîrziu bl-am prevăzut
sîn tfața zgării Tsaint-Blazare sconversînd
caprins acu bun mamie scare-i udădea psfa-
turi sprivind znasturele pppppppppppppppp
pppardesssiului.

Epenteze

Întru-o zi la armiază, pre platoforma dina-
poi a undui autorbuz S, văzd un ohm cu un
grît pria lgung care purita o păslărie încon-
juriată cu un șirent împletit în leoc de
pangulică. Deodaltă îști interperlă veceinul
prestizînd că îl calecă dinardins pre picicoare
de fieclare daltă cînd uricau sau cozborau
călători. Abandornă dealtufel reperde dis-
curția ca să se repeardă la un scatun limber.

Cînteva oare mai tîrzliu, l-am revărzut în
falța găurii Savint-Lazxare în discurtie am-
prinsă cu un camagrad clare îi săpunea să-și
multe purțin nastaturele de spus al par-
desssssssssssiului.

Paragogi

Într-og ziz spree amiazăr, pel platformat dina spateu ao ad unuit autobuzi, amă observatt unc tînăru cux gîtuls prear lungg șit caree purtao og pălăriex înconjuratăe cuu ung șnurg împletits înx locx deu panglică. Deodatăj, îșie interpelezăt vecinulo pretinzîndi căe acestao îlo calcăn dina dinso peb picioarea des fiecares datăa cînde urcaut saus coboraui călătorid. Abandonăt del altfelt repedeo discuțias pentruv ai sei repezii asupraș unuiu scaune librex.

Cîteval oren maiu tîrziuu îlu revădu înu fațau găriiu Sainte-Lazareu înu conversațieg aprinsăx cuo uno prietenb careb îib spunear să-șiw mutet nastureleq dem susk alj pardesiuluiisssssssssss.

Părți de vorbire

ARTICOLE: l, a, le, o, niște.

SUBSTANTIVE: zi, amiază, platformă, autobuz, linia S, parte, parc, Monceau, bărbat, gît, pălărie, cordon, loc, panglică, vecin, picior, dată, călător, discuție, scaun, oră, față, gară, sfînt, Lazare, conversație, prieten, răscoială, pardesiu, croitor, nasture.

ADJECTIVE: plin, înconjurat, mare, liber, lung, împletit.

VERBE: a observa, a purta, a interpela, a pretinde, a face, a călca, a urca, a coborî, a abandona, a arunca, a revedea, a spune, a diminua, a face, a muta.

PRONUME: eu, el, se, îl, îi, său, cine, acesta, pe care, fiecare, oricare, vreun.

ADVERBE: dinapoi, puțin, aproape, tare, intenționat, altfel, repede, mai, tîrziu, mai, sus.

PREPOZIȚII: spre, pe, despre, în, cu, prin, la, cu, prin, la.

CONJUNȚII: că, sau.

Metateze

Îrtn-o iz sper amiaăz, pe paltfroma dni spaet a iunu aubutoz, am boservat un brăbat cu gtî arep lugn și cu lăpăria înjoncurată cu un fle de sroafă. Deadotă predinte că vicenul liu îl clacă ințitenonat pe pirioace. Dra eti-vînd ceatra se perezi apusra iunu col liebr.

Duoă ero iam tirziu îl rdevă în fțaa grăii Saint-Lazare în comnapia iunu pernosaj crae îi dedăa sfatiur drespe un natsure.

Prin față pe la spate

Într-o zi prin față către amiază pe la spate pe platforma prin față dinapoi pe la spate a unui autobuz prin față aproape plin pe la spate am zărit prin față un om pe la spate care avea prin față un gît lung pe la spate și-o pălărie prin față înconjurată cu un șnur împletit pe la spate în loc de panglică prin față. Deodată se luă pe la spate în gură prin față cu un vecin pe la spate care, zicea el prin față, îl călca pe la spate pe picioare prin față, de fiecare dată cînd urcau pe la spate călători prin față. Apoi se duse pe la spate să se așeze prin față, căci un loc pe la spate se eliberase prin față.

Un pic mai tîrziu pe la spate l-am revăzut prin față gării Saint-Lazare pe la spate cu un prieten prin față care îi dădea pe la spate sfaturi privitoare la eleganță.

Nume proprii

Pe Platon din spate al unui Automedon plin l-am văzut într-o zi pe Théodule cu Gauss prea lung și cu Palladio înconjurat de Schiller, nu de Panurge. Deodată, Théodule se răsti la Théodosius, care îi călca pe Stan și Bran de fiecare dată când urca sau cobora Omu. De altfel, Théodule o abandonează repede pe Eris pentru Locke.

După doi Oreste, l-am revăzut pe Théodule în fața Sfântului Lazăr în mare Cicero cu Brummell care îi spunea să se întoarcă la Croitoru ca să își mute Năsturel cu trei centimetri.

Păsărească

Într-o zi pe lapa apamipiapazăpă pepe plapatopofopormapa dipin spapatepe apa upunupuiپی apauputopobupuz, văpăd upun tipip cupu upun gîpît lupung și o păpălăpă-ripiepe înconjurată cupu upun șnupur în loc de papanglipicăpă. Deodată se pune pe ceapar-tăpă cupu vepecipinupul lui pentru că îl căpălcapa pe pipicipioaparepe. Dar, cu lapa-șipitapatepe, acesta se repepedepepe lapa upun lopoc lipibeper.

Mai târziu îl văpăd în fața găpăripiپی Sapaint-Lapazaparepe cu un tipip depe tepe-apapapa lupuiپی care îi dădea sfapatupuripi apropo de un napastupurepe.

Javanez

Într-ovin zivi spreve amiviazăvă peve unvin
vautobobuvuz alava livinieivi eseve, avam
văvăzuvut unvin tivînăvăr cuvū ovo pāvā-
lāvārivieve învînconjuvuravatāvă cuvū ovo
sfovoavarāvă ovîn lovoc deveu pavanglicāvă.
Deveovodatāvă ivîșivi invinterverpevelāvă
vevecivuvul prevetinvinzînvînd căvă ilvî
căvālcava peve pivicioareve. Avabanvan-
dovonāvă ravapivid diviscuvuțiviava peven-
truvū ava seve avaruvuncava avasuvuprava
uvunuvui lovoc livibever.

Dovouāvă ovoreve mavaivi tivîrziviu ivîl
revevāvād ivîn favațava găvārivii Saivingt-
Lavazavareveu puvurtivînd diviscuvuțivii ava-
privinseve cuvū uvin avamivic cavareve ivîvi
spuvuneveava săvā-șivi mivicșovorevezeve
rāvāscrovaiavalava pavardevesivuvuvuvi
muvutivînduvu-șivi puvuțivin navastuvu-
reveleve deve suvus aval pavardevesivuvu-
luvuvi ivîn chevestivuvuneve.

Antonimic

Miezul nopții. Plouă. Autobuzele trec aproa-
pe goale. Pe capota unui AI dinspre Bastilia,
un bătrînel cu capul tras între umeri și fără
pălărie îi mulțumește unei doamne aflate
foarte departe de el pentru că îi mîngîie mîi-
nile. Apoi se duce să stea în picioare pe ge-
nunchii unui domn care continuă să-și ocupe
locul.

Cu două ore înainte, în spatele gării Lyon,
acest bătrînel își astupa urechile ca să nu
audă un boschetar care refuza să-i spună că
trebuie să-și mute cu o gaură mai jos ultimul
nasture de la izmene.

Macaronic

Sol erat in regionem zenithi et calor atmospheri magnissima. Senatus populusque parisiensis sudebant. Autobi passebant plinae. In uno ex supradictis autobibus qui S denominationem portebat, hominem quasi junum, cum collo multi elongato et cum chapito a galono tresato cerclato vidi. Iste junior insultavit alterum hominem qui proximus erat calcabat, inquit, pedes meos post deliberationem animae tuae. Tunc sedem libram vidente, cucurrit ibi.

Sol duas horas in oelo habebat coborates. Sancti Lazari stationem rerrocaminorum passente in facies, junum supradictum cum altero ejusdem farinae qui arbiter elegantiarum erat et qui apropo uno ex nasturis capae junioris consilium donebat vidi.

Omofonic

În trezie prea miasme plat forma unuia ut obuz Sam observa tun tun arc u gîtlan gucu nş nur înjur culpă olăriei. Deo dată îş inter pe la veci nul car es punea l îl cal cape pici oare in tensionat. Da revăz în d'un lac neo cu pat sere pe zi S.P.P. Renel, abia-n donînd discu ți a.

Puț în mai tîr zi lamă re văz ut discu tindă înfăța gări Isan La zar. Unii divid i dă dea sfatu rea pro pod e nas ture.

Italienisme

Întru-o giorno, în mezzozzi, io stăteam pe plataforma unui otobuso e che vidit in questo loco: vidit uno giovane con gîtul longo e con şnuro în juro del acoperămînto. Zisso giovane ultragie uno amărăşteano la care îi aduceva imputare că îl calcă pe picioare e questo nulla călcare pe picioare, iar quando văzu uno loco golo fugire să se aşedere.

După uo uoră lo revidi ascoltando la consultazione di uno belimbusto e di uno fante apropo del butono del pardisú.

Pentrou engleji

Intr-wo zee spre amiazer am looat otobiusul spre Poarta Champerret. Era aprowape pleen. Totushi am urcat shi am verzut oon berbat cu geetool loong shi o palerye inconjoorater cu oon fel de sfoare împletiter. Atchest domn se enerve pe oon indeeveed kare eel kalca pe pitchiwoare, apoi se doose sa se asheze.

Putsin my tirzeew l-am reverzut in fatsa Gaari Saint-Lazare in company a oonooi dandy kare il sfertooia sa-shi moote putsin nastoorele pardesiewului.

Contrepet

Într-o mi spre aziază, pe fatplorma din state a unui aupobuz, am ăzut un vom cu lîtul prea gong și înălăria păcinsă cu o smoa-ră îfpletită. Teodată, dipul ăsta verpelează un intecin care îl pâlca pe cicioare. Rupă aceea se depezi către un lic lober.

Ouă dore tai mîrziu, l-am fevăzut în rața sării Laint-Gazare, ce pale de a asfulta scaturile unui sandy.

Botanic

După ce am făcut pe mortu-n păpușoi sub o floare a soarelui bine dezvoltată, m-am altoit pe un dovleac în drum spre cîmpul Perret. Acolo dezgrop un bostan a cărui tijă dădea în copt și a cărui sfeclă era depășită de o capsulă înconjurată de o liană. Și mărăci-nele ăsta își ieși din pepeni și începu să-i toarne verzi și uscate unui nap care îi călca plat-ban-dele și îi strivea castraveciorii. Dar, curmale! ferindu-se de o recoltă de castane, ca să n-o sfeclească, se duse să se planteze pe teren nedestelenit.

Mai tîrziu l-am revăzut în fața Serei Mahalagiilor. Se gîndea să-și altoiască un brusture pe corolă.

Medical

După o scurtă ședință de helioterapie m-am speriat că voi fi băgat în carantină, dar am urcat în cele din urmă într-o ambulanță plină cu imobilizați. Acolo am diagnosticat un gastralgic atins de gigantism evolutiv cu elongație traheală și reumatism deformant al șnurului de la pălărie. Acest cretin a făcut pe neașteptate o criză de isterie pentru că un subnutrit îi tase calozitățile posterioare, apoi, după ce-și descărcase bila, s-a izolat pentru a-și trata convulsiile.

Mai târziu îl revăd rătăcind în fața unui lazaret, pe cale să consulte un șarlatan despre un furuncul care-i urîtea pectoralii.

Injurious

După o așteptare împruțită sub un soare de căcat am ajuns să urc într-un autobuz jegos în care se înghesuia o gașcă de cretini. Cel mai bou dintre ei era un bubos cu fluierătoarea prea lungă, care se împopoțonase cu un clop grotesc cu un cordonaș în loc de panglică. Mască ăsta a-nceput să ragă fiindcă un bou bătrîn îl călca pe bombeu cu o furie zaharisită, da' s-a dezumflat repede și s-a cărat spre un loc liber încă ud de sudoarea de pe fesele ocupantului precedent.

Peste două ore, ghinion, dau acum peste același idiot, care vorbea aiurea-n tramvai cu alt idiot în față la monumentu' ăla greșos de-i zice gara Saint-Lazare. Băteau câmpii despre un nasture. Îmi zic: că și-l pune mai sus sau mai jos, tot ca porcu' arată, cretinu' dracului.

Gastronomic

După ce m-am perpelit sub un soare ca untul încins am sfârșit prin a urca într-un autobuz fistichiu în care colcăiau clienții ca viermișorii într-o brinză prea fermentată. Printre măcăligile astea am remarcat o ditamai grisina, cu un gît lung cît o zi de post și o plăcintă pe cap înconjurată de un soi de fir de tăiat untul. Mînzatul ăsta începu să clocoțească pentru că un nesărat (luat ca din oală, de altfel) îi frăgezea picioarele de puișor. Dar se opri iute din molfăit pentru a se prelinge într-o formă devenită vacantă.

Mă pusesem pe digerat în autobuzul de întoarcere cînd, în fața bufetului gării Saint-Lazare, l-am văzut iar pe omul meu-tartă împreună cu un pesmet care îi servea gogoși în legătură cu felul în care era îmbrăcat. Celuilalt i se cam tăiase macaroana.

Zoologic

În colivia care, la ora la care leii se duc să bea apă, ne ducea spre Piața Champerret, am zărit un papagal cu gît de struț care purta un castor înconjurat de un miriapod. Brusc, girafa turbă din cauză că o gînganie vecină îi zdrobea copitele. Dar, pentru a nu fi luată la puricat, galopă spre o vizuină abandonată.

Mai tîrziu, în fața Grădinii de Acclimatizare, l-am văzut iar pe puișor ciripind cu o păsărică despre penajul lui.

Neputincios

Cum să vă povestesc ce impresie îți lasă atingerea a zece corpuri presate pe platforma din spate a unui autobuz S într-o zi, spre amiază, pe strada Lisbonne? Cum să exprim sentimentul pe care ți-l dă vederea unui personaj cu gâtul diform de lung și cu o pălărie a cărei panglică e înlocuită, nu se știe de ce, cu un capăt de sfoară? Cum să reproduc impresia pe care ți-o dă o ceartă între un călător liniștit acuzat de cineva pe nedrept că îl calcă intenționat pe picioare, iar acest grotesc oarecine, adică personajul descris mai sus? Cum să traduc impresia pe care ți-o provoacă fuga celui din urmă, mascându-și lașitatea prin fragilul pretext că profită de eliberarea unui scaun?

În sfârșit, cum să formulez impresia pe care ți-o cauzează reapariția acestui sărăntoc în fața gării Saint-Lazare două ore mai târziu, în compania unui prieten elegant care îi sugera îmbunătățiri vestimentare?

Modern style

Într-un omnibuz, într-o zi, spre amiază, mă pomenii asistând la următoarea tragi-comedioară: un fante, chinuit de un gât lung și, ciudat lucru, de o împletitură discretă în jurul melonului (modă care face furori, dar pe care eu o dezaprob), pretextând brusc înghesuiala ce era mare, își interpelă vecinul cu o aroganță care nu prea reușea să mascheze un caracter, probabil, slab și-l acuză că-i calcă în mod sistematic pantofii de lac, decupați, de fiecare dată când coboară doamne sau domni care se îndreaptă spre Poarta Champerret. Dar apretatul n-așteptă răspunsul ce l-ar fi adus fără îndoială cu picioarele pe pământ și se aruncă plin de viață pe imperială, unde îl aștepta un loc liber, căci unul dintre ocupanții vehiculului nostru tocmai își pune piciorul pe asfaltul moale al trotuarului Pieței Pereire.

Două ore mai târziu, aflându-mă eu însumi de astă dată pe acea imperială, îl văzui pe

necoptul despre care vă vorbesc că părea să guste din plin conversația unui tânăr filfizon ce-i dădea prețioase sfaturi în privința purtării vestonului la înălțime.

Probabilist

Contactele dintre locuitorii unui mare oraș sunt atît de numeroase încît nu e de mirare că se produc uneori între ei fricțiuni, în general, lipsite de gravitate. Mi s-a întîmplat de curînd să asist la una dintre aceste întîlniri lipsite de amabilitate care au loc în general în vehiculele destinate transportului în comun din zona Parisului la orele de vîrf. De altfel, nu e de mirare că am fost martor la așa ceva, căci merg adesea cu astfel de vehicule. În acea zi incidentul a fost cu totul lipsit de importanță, dar atenția mi-a fost atrasă mai ales de aspectul fizic și de acoperămîntul capului unuia dintre protagoniștii acestei mărunte drame. Era un bărbat încă tânăr, dar al cărui gît era de o lungime probabil superioară mediei și a cărui panglică de pălărie era înlocuită cu sfoară împletită. Ciudată treabă, l-am revăzut două ore mai tîrziu pe cale să plece urechea la sfaturile de ordin vestimentar pe care i le dădea un camarad în compania

căruia se plimba în lung și-n lat, neglijent, așa spune.

Nu erau prea mari șanse de data asta ca o a treia întâlnire să se producă și fapt e că din acea zi nu l-am mai văzut pe acel tânăr, în conformitate cu cele mai logice legi ale veridicității.

Portret

Stilul este un biped cu gâtul foarte lung care bîntuie autobuzele liniei S pe la amiază. Se așază în special pe platforma din spate, unde se aține, mucos, cu capul acoperit de o creastă înconjurată de o excrescență de grosimea unui deget, destul de asemănătoare cu o funie. Într-o poziție mohorâtă, se dă cu *plăcere la cei mai slabi decât el, dar, dacă* întâlnește o ripostă ceva mai viguroasă, fuge în interiorul vehiculului, unde încearcă să se dea la fund.

Poate fi văzut, de asemenea, dar mult mai rar, în împrejurimile Gării Saint-Lazare, în perioada năpîrlirii. Își păstrează pielea veche pentru a se proteja de frigul iernii, însă adesea sfișiată pentru a permite trecerea corpului. Acest soi de pardesiu trebuie să se închidă destul de sus, cu ajutorul unor mijloace artificiale. Stilul, incapabil să le descopere el însuși, va cere atunci ajutorul unui alt

biped dintr-o specie înrudită, care îl pune să facă exerciții.

Stilografia este un capitol al zoologiei teoretice și deductive care poate fi studiat în orice anotimp.

Geometric

Într-un paralelipiped dreptunghic care se deplasează de-a lungul unei linii drepte de ecuație $84x + S = y$, un hominid A prezentând o calotă înconjurată de două sinusoidă, deasupra unei părți cilindrice cu lungimea $l > n$, prezintă un punct de contact cu un hominid trivial B. Să se demonstreze că acest punct de contact este un punct de tangență.

Dacă hominidul A întâlnește un hominid omolog C, atunci punctul de contact este un disc cu raza $r < l$. Să se afle înălțimea b a acestui punct de tangență în raport cu axa verticală a hominidului A.

Țărănesc

N-avui hîrtiuțe d'alea cu număr pă iele, da' tot mă urcai iute într-o rată. Cum mă văzui coloșa în rata aia dă-i zice ăștia otobuz, mă pomenii la strînsoare, înghesuit și înghiontit. După ce plătii, aruncai cu privirea pîmprejur și ce văzui? un mălai mare din'ăia cu un gît d'ăla lungan și cu un clop d'ăla ciudat. Gîtu', ierea prea lung. Clopu' avea o sfo-ricică pîmprejur, da, domne. D'apoi nu să umflă tărăța-n el? Să apucă să vorbească bu-ruienos c-un domn sărmanu' dă-i permitea ăla, da' și mai rău, după asta s-a dus să stea jos măgădanu'.

Bine, chestii d'astea să-ntîmplă dăcît în orașele mari. Vă-nchipuiți că nu l-am mai văzut pă mălai mare ăla? Numa' peste două ore mai apoi, 'nfață la o hardughie care putea pre' bine să fie palatu' lu' episcopu' dă la Cucuieți, cum să zice pă la ei cîn' își numește orașu' cu numele mic. Acolo era mălai mare care să-mplimba în sus și-n jos p'acolo cu un

jmecher dă soiu' lui. Și ce-i zice cel'lalt jmecher? Păi cel'lalt jmecher 'ce că „trebe să-ți muți nasturele ăla un pic mai sus, ar fi mai mișto“. Asta-i zicea lu' mălai mare cel'lalt jmecher de soiu' lui.

Interjecții

Psst! îu! ău! oo! îmm! a! uf! ei! uite! oo!
pff! puah! ua! oh! aiii! deh! hă! îu! ptiu!
Ia uite! e! puah! oo! îu! bun!

Prețios

Se petrecea în împrejurimile unui iulie de amiază. Soarele, în toată splendoarea sa, domina orizontul cu multiplele sfîrcuri. Asfaltul palpita blînd, emanînd acel parfum moale de gudron ce le dă canceroșilor idei în același timp puerile și corozive despre originea bolii lor. Un autobuz cu o livrea alb-verde, purtînd ca blazon un enigmatic S, vine să adune de pe lîngă Parcul Monceau un grupuscul favorizat de candidați voiajori cu disoluții sudoripare clar delimitate. Pe platforma din spate a acestei capodopere a industriei automobilistice franceze contemporane, unde se tasau transbordații ca sardelele în cutie, o lichea, apropiindu-se cu pași mărunți de treizeci de ani și purtînd, între un gît de o lungime cvasiserpentină și o pălărie înconjurată de o panglinetă, un cap la fel de șters ca o schiță în cărbune, ridică tonul pentru a se plînge cu o amărăciune nedisimulată (ce părea să-și aibă originea într-un pahar de lichior

de gențiană sau în oricare alt lichid cu proprietăți înrudite) de un fenomen de izbire repetată care, după el, avea la origine un co-utilizator prezent *hic et nunc* al S.T.C.R.P. Își luă — pentru a-și înălța plîngerea — tonul acru al unui vicar care e pișcat de partea posterioară într-o vespasiană și care, în mod excepțional, nu aprobă această politețe și nu gustă acest fel de mîncare. Dar, descoperind un loc liber, se precipită asupra lui.

Mai tîrziu, cînd soarele coborîse deja cu mai multe grade pe scara monumentală a paradei sale celeste și cînd, din nou, mă transportam cu un alt autobuz al aceleiași linii, zării personajul descris mai sus, ce se mișca prin piața Cour de Rome într-o manieră peripatetică, în compania unui individ *eiusdem farinae* ce-i dădea, în această piață deschisă circulației automobilelor, niște sfaturi în privința unei elegante ce nu depășea nivelul nasturelui.

Neașteptat

Prietenii stăteau în jurul unei mese de cafea cînd Albert li se alătură. Erau acolo René, Robert, Adolphe, Georges și Théodore.

— Ce mai faceți? întrebă Robert jovial.

— Bine, spuse Albert.

Îl chemă pe chelner.

— Pentru mine un fernet, spuse el.

Adolphe se întoarse spre el:

— Ei, Albert, ce e nou?

— Nu mare lucru.

— E frumos afară, spuse Robert.

— Puțin cam frig, spuse Adolphe.

— Ei, am văzut ceva nostim azi, spuse Albert.

— Totuși e cald, spuse Robert.

— Ce? întrebă René.

— În autobuz, ducîndu-mă să iau prînzul, răspunse Albert.

— Ce autobuz?

— S-ul.

— Ce-ai văzut? întrebă Robert.
— Au trecut cel puțin trei în care nu m-am putut urca.
— La ora aia nici nu-i de mirare, spuse Adolphe.
— Da' spune, ce ai văzut? întrebă René.
— Eram înghesuiți, spuse Albert.
— Bună ocazie de pipăit.
— Ptiu! spuse Albert. Nu de asta-i vorba.
— Ei, spune atunci.
— Lângă mine era un tip nostim.
— Cum? întrebă René.
— Mare, slab, cu un gât nostim.
— Cum? întrebă René.
— Ca și cum ai fi tras de el.
— O alungire, spuse Georges.
— Și pălăria lui, cred: o pălărie nostimă.
— Cum? întrebă René.
— Fără panglică, dar cu un șnur împletit în jur.
— Curios, spuse Robert.
— Pe de altă parte, continuă Albert, era un grohăitor tipu' ăsta.
— De ce? întrebă René.
— S-a luat în clanță cu vecinu-său.
— De ce? întrebă René.
— Pretindea că îl calcă pe picioare.
— Expré? întrebă Robert.
— Expré, spuse Albert.

— Și după aia?
— După aia? S-a dus să stea jos, pur și simplu.
— Asta-i tot? întrebă René.
— Nu. Ce-i mai curios e că l-am văzut iar după două ore.
— Unde? întrebă René.
— În fața gării Saint-Lazare.
— Ce învârtea pe-acolo?
— Nu știu, spuse Albert. Se plimba în lung și-n lat cu un prieten care îi spunea că nasturele de la pardesiul lui era puțin prea jos.
— E chiar sfatul pe care i-l dădeam, spuse Théodore.